

Koroška Kronika

Leto II.

IZDAJA: BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 4

Celovec, 25. januarja 1946

Politični in gospodarski problemi Koroške

Iz radijskega govora šefa britanske vojaške vlade, polkovnika H. B. Simsona dne 19. I.

„Dobršen del zime je za nami in nihče ne more trditi, da bi na Koroškem vladala beda. Vsi se že veselimo bližajoče pomladi, ki nas bo našla ob novem delu za poletje in tudi že za bodočo zimo.“

V nasprotju z važnimi nalogami, ki čakajo rešitve, je dejstvo, da ljudje še vedno trajajo preveč časa za čisto politična delovanja in politične spletke. Ne maram morda apelirati na vas, temveč le spomniti najučitnejšo potrebo, da se morajo združiti vsi sloji javnega in privatnega življenja za izvedbo obnovitve v koroški deželi. Mnogi so že spoznali to nujnost in tudi gospodarstvo se prizadeva po svoje pomagati. Toda kje so vodilne glave za to? Mnogi možje in žene, ki bi lahko pomagali, stremijo preveč za političnimi podvigi. To pa vodi k razkolu, krivi in predvsem k nerazpoloženju, ki ogroža uspešno obnovo vaše dežele.

Pred nekaj dnevi mi je dejal neki Avstrijec, da od leta 1914 niste poznali nobene prave svobode več. Torej dobro! Razni politični elementi pa si krivo razlagajo zopet pridobljeno svobodo in sicer kot dovoljeno razuzdanost. Ti skušajo iz slabotnega in utrujenega narodnega telesa kovati premoženje. Drugi zopet skušajo doseči vodilna mesta, za katera pa so spričo težavnega položaja in njegovih zahtev popolnoma nezmožni. Če bi nekateri teh nevarnih lenuhov, ki si domišljajo, da so politiki, dajalo vzgled in delovalo za splošni blagor, namesto da seje delovali za razkol med narodom, tedaj bi o njih pač drugače mislili. Premnogi na Koroškem skušajo izrabljati toleranco, ki je povezana s svobodo in neodvisnostjo, za svoje lastne prednosti. Toda le prehitro izda nizkotnost njihovega govorenja in dejanj njihovo stvarno nepriljubljenost in zahrbtnost. V demokratski deželi zajamčena svoboda in neodvisnost pa sta tako dragocena privilegija, da se jih ne sme zlorabljati.

Avstrija je vaša dežela, z njo končno lahko napravite kar hočete. Tako dolgo, dokler ima britanska vojaška vlada nalog čuvati blagostanje dežele, ne bo nobena svoboščina omejena v kolikor se ne bodo ščevali nemiri. Ustvaritev bodočnosti same pa obleži višji inštanca in dokler ta še ni odločila, se ne sme dovoljevati nobenih spletk in zastrašitev.

Očitno moramo priznati, da veliko delo, ki ga ima Avstrija pred seboj ovira zli duh onih ljudi, ki niso zmožni niti konja voditi na vaje, kam se da bi vodili kakšno stranjo. Preveč je praznega govorenja, ki samo bega ljudstvo in krati sile, ki bi jih lahko posvetili obnovi. Le če bodo vodilni funkcionarji v bodočnosti zgradili vse svoje govore na strokovnem znanju in predvsem na ljubezni do resnice, tedaj bo obnova Avstrije kronana z zmago.

Mnogo so že izvedli možje, ki pošteno delajo. Podvzeti so že koraki za obnovo trgovskih odnošajev s sosednimi deželami. Zelja vojaške vlade je, pognati industrijo in trgovino zopet v tek in najti rešitev finančnih vprašanj.

V letu 1946 se pričakuje večjih dobav živil in drugega blaga. Tudi na področju vzgoje in šolstva je opaziti precejšnji napredek.

Vladna kriza v Franciji

Odstop generala de Gaulle

parlamentom. Politični opazovalci trdijo, da je bil glavni vzrok krize v petek objavljena vest, da so se socialisti in komunisti sporazumeli, da stavijo predlog glede izsilitve spremembe ustave v parlamentu.

V parlamentu so nekatere skupine vedno bolj kritizirale vlado in je general de Gaulle v zadnjih šestih mesecih že trikrat izjavil, da bo podal ostavko. Glavne težkoče vlade, s katerimi se je morala boriti, odkar se je minulo jesen sestala ustavodajna skupščina, so: zahteva socialistov in komunistov, da se zniža število vojaštva; težkoče pri dobavi živeža in težkoče vlade. Te zadnje so v sledečem: komunisti imajo v parlamentu 147 glasov, socialisti 138, katoliški progresisti 135, radikalni socialisti 26, zmeri in desničarji pa skupaj 76. De Gaulle je postavil temelje svoje vlade na tri glavne stranke in je vztrajal pri skupni odgovornosti vlade ter da morajo ministre podpirati stranke. To pa ni bilo izvedljivo.

Vodja francoskih socialistov Leon Blum je na sestanku socialističnih ministrov kritiziral postopek strankinih vodij, češ da so oni s svojim zadržanjem pripomogli k odstopu de Gaulle, ker niso vladi nudili dovolj podpore.

INOZEMSTVO O OSTOPU DE GAULLEA

V Londonu je vest o odstopu precej iznenadila. Ves angleški tisk je novico objavil na prvih mestih. „Daily Telegraph“ in „Daily Mail“ obžalujeta, da je de Gaulle storil ta korak. Zadnji še piše, da bo de Gaulleov odstop, ako bo dokončen, najbrž povzročil novo viharo poglavje v francoski politiki. Ta kriza lahko povzroči zastoj v demokratskem razvoju države. Dalje piše: „Za Vel. Britanijo bo ostal de Gaulle vedno poseben borec se Francije; on je mož, ki je predvsem rešil dušo svoje zemlje in je v letih 1940. do 1945. organiziral upor, ki je bil zaveznikom neizmerno dragocen za njihove vojne operacije.“

Britanske čete v Grčiji in Indoneziji

Sovjetska nota Varnostnemu svetu UNO

V torko je v londonskih in sploh mednarodnih krogih vzbudila precejšnje začudenje in razburjenje vest, da so delegati Sovjetske zveze in Ukrajine predložili Varnostnemu svetu organizacije Združenih narodov (UNO) spomenico, v kateri predlagajo, naj UNO napravi konec težkočam v Grčiji in holandski Indoneziji, ki da jih povzroča dejstvo, da so tam britanske vojaške edinice.

Vodja Ukrajinskega odposlanstva Manuilski je obdolžil britanske in obožene japonske čete, češ, da so nastopale proti domačemu indonezijskemu prebivalstvu.

Sovjetski odposlanec Gromykov je izjavil, da je nujno potrebno, da Varnostni svet razmotriva o položaju v Grčiji. On dolži britanske čete, da so one krive napetosti v

Reuterjev dopisnik iz Londona javlja k politični krizi v Franciji, da se je general de Gaulle odločil, „prerezati politični tvor“, ko se je odločil odstopiti in je trem glavnim strankam prepustil, da najdejo podlago, na kateri bi sestavili novo vlado.

ŽIVAHNA POLITIČNA DELAVNOST V PARIZU

Takoj ko se je v Parizu zvedelo o odstopu, so vse tri glavne vladne stranke razvile živahno delavnost, njihova vodstva imajo stalne sestanke in posvetovanja. Če pride med njimi do sporazuma, bo treba tudi odločiti, kdo naj bo ministrski predsednik. Socialisti upajo, da bo izvoljen njihov kandidat Vincent Auriol, komunisti pa hočejo, da postane predsednik vlade Maurice Thorez, glavni tajnik njihove stranke.

Oba glavna zastopnika francoskega odposlanstva pri glavni skupščini Združenih narodov v Londonu t. j. zunanji minister George Bidault in socialistični minister Vincent Auriol sta včeraj z letalom odpotovala v Pariz. Takoj zvečer je Bidault sklical izredno sejo zastopnikov republikanske ljudske stranke. Stranka je odklonila sodelovanje pri sestavi koalicijske vlade treh strank skupno s komunisti in to zlasti zato, ker so komunisti vztrajali pri svojem predlogu, naj bo ministrski predsednik komunist.

Radi tega so komunisti socialistom predlagali, naj se sestavi komunistično-socialistična vlada s komunističnim predsednikom. Vendar se tudi socialisti s tem ne strinjajo in predlagajo svojega kandidata Vincenta Auriola. Komunisti so naknadno svojega kandidata izpovedali in predložili na mesto Thoreza, predsednika francoskega parlamenta Feliksa Gouina.

Seveda pa si vsi odločilni krogi še vedno prizadevajo, da bi pregovorili generala de Gaulle, da bi ponovno storil na krmilo države in jo še naprej vodil preko vseh težav in ovir v še lepšo bodočnost.

V mnogih krajih dobivajo učenci opoldne kosilo. Otroke ki stanujejo 2 km oddaljeni od šole, prevažajo avtomobili britanske armade v šolo in domov. Od celotne produkcije 40.000 parov otroških čevljev, je bilo do konca decembra oddanih v prodajo nad 21.000 parov. Približno ravno toliko bo razdeljenih prihodne mesece.

Te stvari naštevam samo zato, da bi vas moji poslušalci, zagotovil, da nam leži vaša gospodarska bodočnost prav tako na srcu kakor vam. Tudi sem prepričan, da se boste še bolj zanimali za blagostanje vaše dežele njene svobode in končnega jamstva gospodarskega procvita, če boste poučeni o stvarnem položaju. K temu naj nekoliko prispevajo moja izvajanja.

Zanimivosti preteklega tedna

Ce se tedensko oziramo nazaj in zaznamujemo važnejše politične dogodke, ni naš namen razmotrivati o uspehih in neuspehih različnih političnih akcij, pač pa zaznamovati dogodke, ki bodo v bodočnosti morda važnejši, kot si sedaj mislimo.

Konferenca Združenih narodov v Londonu traja dalje brez premora. Vkljub temu, da so vsled važnih notranjepolitičnih dogodkov različni francoski delegati že dvakrat zapustili London in odšli za kratek čas v Francijo, delo ni bilo prekinjeno. Posebnih rezultatov konferenca do sedaj še ni dosegla, pač pa se vršijo razgovori v duhu razumevanja in solidarnosti. Tudi predsednik, gospod Spaak je nedavno dejal, da bo mogoče doseči popoln sporazum le ob popolnem razumevanju vseh in včasih tudi v obliki kompromisa. Glavni cilj, to je trajna zagotovitev miru, pa mora biti brezpojono dosežen.

Najvažnejša govora, ki sta bila pretekli teden na konferenci Združenih narodov sta imela francoski zunanji minister George Bidault, ki je pojasnil stališče francoske vlade do organizacije Združenih narodov in novozelandski minister predsednik Fraser, ki je zahteval, da prevzamejo Združeni narodi odgovornost za dokončno rešitev palestinskega vprašanja ter tako končajo stoletno tragedijo naroda, ki je v pretekli vojni doživel najhujše preganjanje. Ministerski predsednik je nastopil tudi proti „vetu“, katerega bi naj imelo pet velesil. Izjavil je, da bi moglo to škoditi svetovni mirovni organizaciji, ki sloni na enakopravnosti vseh narodov.

V soboto je glavni tajnik Združenih narodov prejel noto perzijske delegacije, v kateri prosijo Perzijski Združeni narode za rešitev severno perzijskega vprašanja. Politični krogi menijo, da je to prvi kamen preizkušnje, ki ga bodo morali Združeni narodi preiti. Podrobnih komentarjev o tej zadevi do sedaj še ni bilo podanih.

Rešitev bolgarskega vprašanja, katerega smo po moskovski konferenci vsi pričakovali, je nenadno zastala. Kakor poroča radijo Moskva, so se vsi sovjetski poizkusi, da pridobijo bolgarsko opozicijo za sodelovanje v vladi izjalovili, ker ima opozicija prevelike zahteve. Opozicija zahteva nove volitve in razpust sedanjega parlamenta ter preosnovno vlade, kot tudi vladne politike. Čeprav je bila s prihodom namestnika sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Višinskega dana vladi moralna opora, vendar opozicija ni popustila v svojih zahtevah. Opozicija še vedno misli, da ji bo mogoče na osnovi demokratične in svobodne odločitve naroda zasesti svoje položaje. Kot javljajo iz Sofije, bo prihodnja seja parlamenta 15. februarja. Reševanje notranjega vprašanja v Bolgariji bo do tega dne verjetno počivalo.

Grški regent, nadškof Damaskinos je pretekli teden podpisal vladni ukaz o razpisu volitev, ki bodo 31. marca. Kot javljajo, bo prisostvovalo volitvam večje število angleških, ameriških in francoskih opazovalcev. Pri volitvah bo sodeloval tudi EAM, ki je dosedaj te volitve bojkotal.

Iz Albanije poročajo, da je po proglasitvi Albanske republike general Enver Hodža pristal, da ostane na svojem mestu na zahtevo ustavne skupščine, katere je odklonila odstop vlade in generala. S sprejemom novega mandata je predsednik vlade general Hodža obljubil, da bo vlada nadaljevala s povečanjem svojih naporov v korist albanskega naroda.

Po izjavi jugoslovanskega poslaništva v Washingtonu je maršal Tito izjavil, da skuša Italijanska vlada prisiliti Jugoslavijo do vpostavitve rednih odnosov z Italijo ter skuša Jugoslavijo predočiti kot trmast narod in nasproten sodelovanju. Tito je izjavil, da skuša Jugoslavija vpostaviti odnose z Italijo, zahteva pa, da Italija prizna svoj „imperialistični napad“ na Jugoslavijo, izgube, ki jih je povzročila italijanska vojska in upravičenost jugoslovanskih teritorialnih zahtev.

Ob priliki sprejema odposlanstva jugoslovanske antifašistične mladine je maršal Tito izjavil med drugim: „Vprašanje kulturnega napredka naše mladine je tesno povezano z načeli, na katerih temelji naša nova federativna demokratska Jugoslavija. Ne moremo dovoliti, da bi vzgajali našo mladino v istem duhu, kot v preteklosti.“

Pri prenosu razprave o novi jugoslovanski ustavi po beograjskem radiju je govornik med drugim omenil tudi predlog o dovolitvi stavk. O tem predlogu je govornik dejal, da so se sicer dvajset let borili proti ti-

ranskim vladam, da bi dovolili stavke, sedaj pa je stvar drugačna. Zdaj je na vladi ljudstvo, vse premoženje je ljudska last in stavkati bi pomenilo boriti se proti samemu sebi. Poleg tega bi se lahko poslužila stavkanja reakcija, s čemur bi nam škodovala. Zato je ta predlog neumestno.

Jugoslavija je pretekli teden sklenila trgovsko pogodbo s Poljsko za dobo šestih mesev. Kot poroča Reuter, je odšla na Dunaj jugoslovanska misija, ki jo sestavljajo zastopniki armade, trgovine in tiska. Misija bo začasno delovala kot jugoslovansko diplomatsko zastopstvo.

Romunski ministerski predsednik Groza in zunanji minister Tatarescu sta dopisnikom Reuterja izjavila, da misli romunska vlada razširjena z dvema voditeljema opozicije lojalno izpolniti sklepe moskovske konference. O zahtevi, naj se notranje in pravosodno ministerstvo izroči nekomunistom, sta izjavila, da ne bo zaenkrat v vladi nobene izpremembe. Neutrlni politični opazovalci pravijo, da bo morala imeti vlada precej idealizma, če bo hotela preusmeriti svojo politiko po načelih zapadne demokracije in izvesti res svobodne volitve, ker bi to pomenilo zanjo politični samomor.

Francoska vlada je dobila odgovor na noto, ki jo je poslala Veliki Britaniji, Ame-

riki in Sovjetski zvezi o onem delu moskovske konference, ki zadeva sklepanje mirovni pogodbe. Prvega maja se bodo začela v Parizu mirovna pogajanja z Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo. Na nedavnem zasedanju, se je francoska narodna skupščina izrekla za svobodo tiska, vere in govora. Kot je poročal v nedeljo francoski radijo, je nastopila v Franciji vladna kriza. Francoski zunanji minister je bil nenadoma odpoklican iz Londona v Pariz. Največje preglavice dela vladi vprašanje prehrane in stabilizacija valute. V zadnjem času so cene neverjetno poskočile. Vlada je določila najvišjo ceno za meso (100 frankov), da s tem konča že dva tedna trajajočo stavko mesarjev.

Trinajstega januarja je predsedništvo vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze ratificiralo pogodbo med Zvezo socialističnih republik in poljsko republiko o določitvi meja med obema državama, kot so jo podpisali 16. avgusta 1945 leta v Moskvi.

Na mesio dosedanlega podpredsednika sveta ljudskih komisarjev, ki je prošil za razrešitev, so imenovali komisarja Kruglova. Lavrencij Beris, dosedanji podpredsednik je izjavil, da ima preveč dela pri drugih osrednjih organih Sovjetske zveze.

Na politični posvetovalni konferenci je komunistična stranka Kitajske predlagala,

naj se v pokrajinah sestavi koalijske vlade, v katerih bi bile zastopane vse stranke. Komunisti so tudi predlagali, naj se priuredi Narodni vojaški svet s sodelovanjem vseh strank, da bi na ta način poenotili vojaško poveljstvo in podržavili oborožene sile.

Merodajni Washingtonski krogi so objavili, da se bo vlada uprla vsakemu poizkusu kongresa, dati klavzule ameriško-angleškemu finančnem sporazumu, ki daje Združenim državam pravico do raznih britanskih vojaških oporišč na Atlantiku.

Ameriško zunanje ministerstvo je 17. januarja objavilo, da je vlada Združenih držav poslala memorandum osmim državam in jih pozvala, naj olajšajo delo tiska in ameriškega radija v področjih, ki sprejemajo pomoč ustanove UNRRA. Memorandum, ki sledi nakazilom v korist ustanove UNRRA, katere so odobrili 18. decembra na kongresnem zasedanju so poslali Albaniji, Kitajski, Češkoslovaški, Grčiji, Italiji, Poljski, Sovjetski zvezi in Jugoslaviji.

Med severnoameriško in sovjetsko vojaško delegacijo se se pričela pogajanja za poenotenje politike na Koreji. Vodja ameriške, kot tudi sovjetske delegacije sta izjavila popolno zaupanje v ugoden potek razgovorov.

K obnovi našega gospodarstva

Škoda, ki so jo povzročili bombni napadi na Koroškem, po verjetni cenitvi ne bo presegala 250—300 milijonov šilingov. Druge vojne škode dežela ni trpela, ker se je razpad nemških armad izvršil že pred njenimi mejami. V prihodnji dobi po razpadu je dežela videla ogromne reke vojske, ki je prišla k demobilizaciji na Koroško, ter civilnih beguncev iz različnih dežel, ki jih je bilo treba nekaj časa prehranjevati. Toda v ta namen je bilo prav na Koroškem v velikih rezervnih vojaških skladiščih nakopičenih mnogo zalog, ki so to nalogo bistveno olajšale. Ni pa nevedno omembe, da so prav ti ljudje prinesli s seboj v deželo tudi zelo mnogo gospodarskih dobrin, zlasti pa prometnih sredstev, s pomočjo katerih bo bistveno olajšana gospodarska obnova.

Na drugi strani moramo pa upoštevati neizpodbitno dejstvo, da je Koroška po svojih uradnih in neuradnih zastopnikih in ustanovah v tako odlični meri bila deležna prav do zadnjega trenutka vseh blagodat nacističnega gospodarstva, da bi bilo krivično molče iti mimo tega. Kakor so zahodno nemški Gaui gospodarsko izkoriščali zasedena ozemlja Belgije, Holandije in Francije, tako je bila Štajerska predvsem udeležena na slovenskem Štajerskem in na Madžarskem. Koroška pa na Gorenjskem od leta 1941., po kapitulaciji Italije pa še v vsej tzkv. Operacijski coni Jadransko Primorje, ter v veliki meri tudi pri izkoriščanju ostalega dela Severne Italije preko centralnih upravnih uradov v Milanu, v katerih so zavzemali predstavniki Koroške odlična mesta. V sorazmerno manjši meri je bila udeležena na upravi ostalih zasedenih ozemelj na Balkanu.

V okviru tega sestavka se bomo omejili le na navedbo nekaterih podatkov, iz katerih bo že dovolj razvidna ogromna gospodarska korist, ki jo je imela Koroška od teh zasedenih ozemelj. Italijanska vlada ceni vrednost od Nemcev odpeljanih produktov in industrijskih naprav na 70 milijard lir. Preje navzdol kot navzgor se bomo zmotili, če trdimo, da je vsaj ena dvajsetina tega blaga odpadla na operacijsko cono „Jadransko Primorje“, ki jo je v njenem civilnem sektorju izkoriščala izključno Koroška. Brez upoštevanja deleža iz ostale Severne Italije, že ta dohodek, za katerega ni bilo treba dati nobene protidajatve, predstavlja vrednost 350 milijonov šilingov. Nizko cenjeno bi znašala vrednost blaga, ki je iz zalog ter iz tekoče produkcije z Gorenjske prišlo v štirih letih „koroške“ okupacije na Koroško, tudi 100 milijonov šilingov. Pri tem seveda niso še vpoštevani, posli, ki jih je vršil glasoviti „Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums“ s selitvami prebivalstva in zaplembo vsega premoženja. Prispevek tujih delavcev in vojnih ujetnikov koroškemu gospodarstvu v petih vojnih letih predstavlja prav tako vrednost vsaj 100 milijonov šilingov. To bi bilo le nekaj najbolj vidnih virov koroškega vojnega blagostanja.

Medtem ko so ostale nemške dežele poleg koristi bile deležne v visoki meri tudi voj-

nih bremen, je bila Koroška skupaj s še nekaterimi drugimi deželami deležna celo nekaterih privilegijev. Tako je bila šele v zadnjem letu vojne pritegnjena v izdatnejši meri tudi h kritju finančnih vojnih bremen s poostritvijo zakona o oddaji dobička, do čim je v prvih letih veljal še zakon o podpori Vzhodni marki, katerega se je koroško gospodarstvo v obilni meri posluževalo.

Izrednih vojnih dohodkov, ki so prihajali v deželo iz različnih drugih virov neugotovljene legitimnosti, je bilo sicer še mnogo več. Toda teh nikdar ne bo mogoče točno ugotoviti niti po vrednosti, še manj pa po sedanjih nahajališčih. Dejstvo pa je, in vsak poznavalec gospodarskega ustroja dežele za časa nacističnega režima bo to potrdil, da je le malokatero blago in le malokatera dragocenost, ki je v teh letih po rokah brezštevilnih koroških nemških organov, ki so bili nameščeni kot zasedbena oblast v južnih deželah, prišla na Koroško, še kedaj prestopila njene meje. Kadar bo tedaj oblast sklepala o obnovi deželnega gospodarstva, naj preišče vsaj nekatere zgoraj nevedenih virov in nikdar ne bo prišla v zadrego zaradi preskrbe potrebnih sredstev.

Ce gledamo na eni strani to razveseljivo gospodarsko sliko in pomislimo, da obstoji v deželi poleg nekaterih podjetij, ki jih je uničila vojna vihra, še mnogo več drugih, ki so pod skrbnim varstvom celovške Rustungskomande v teku vojne popolnoma obnovili in izpopolnili svoje obrate, potem moramo s tem večjim obžalovanjem obstati pred zadevanjem, ki ga je nacizem prinesel že itak skromnemu gospodarstvu koroških Slovencev. Na le, da je izginila poslednja sled slovenskega združništva, ki je bilo nekdanj steber slovenskega gospodarstva, ne le, da je bilo zaplenjeno vse slovensko jav-

no imetje, temveč se nacizem celo pred skromnimi domovi zavednih slovenskih družin ni ustavil, ampak je odgnal ljudi v taborišča, premoženje pa razgrabil ali uničil.

Zato bomo med koroškimi Slovenci pač zastonj iskali vojnih dobičkarjev, pač pa bodo pred njimi še naprej štrlele v zrak ruševine uničenih domačij in vstajala skrb za obnovo družinskega doma. Toda po tolikem trpljenju, ki ga je naš narod prestal v zadnji vojni, nas tudi to ne bo navdalo z malodušnostjo. Lotili se bomo z zavihanimi rokavi trdega dela, ki ga zahteva gospodarska obnova. Če si ne bomo gradili mogočnih palač, če si ne bomo zbirali krivičnih krezovih zakladov bogastva, bomo pa s tem večjo ljubeznijo zagreblili svoje roke v ljubljeno domačo grudo, ki nam bo pričarala iz svoje neizčrpne zakladnice vse tisto, kar je potrebno za našo majhno, toda pošteno in pravično srečo. V zasedbeno oblast, ki je v deželi, pa zaupamo, da nam bo pomagala vsaj na prvih stopinjah naše poti k obnovi. Naj se bremena, ki jih bo morala nositi dežela za gospodarsko obnovo pravično razdele med tiste, ki jih po vsej pravičnosti morajo nositi in naj bodo koroški Slovenci deležni iz javnih sredstev dejanske in materialne podpore, ki jim pripada ne le kot enakopravnim državljanom, temveč tudi kot tistim, ki so bili v deželi edina in največja žrtev nacističnega nasilja.

Da je za uresničenje vsega tega potrebno res zavedno slovensko zastopstvo v vseh v poštevh prihajajočih javnih gospodarskih ustanovah in uradih, se samo ob sebi razume. Koroški Slovenci živo želimo, da pravljica o avtonomiji vsaj v novem redu postane resničnost.

Poslanica predsednika Trumana kongresu

V ponedeljek je govoril predsednik Združenih držav ameriškega kongresu (parlamentu) ter med drugim rekel sledeče:

„Napredek znanosti in prometa je svet medsebojno zelo zblizal. Gospodarsko in politično blagostanje vsakega posameznika vpliva neposredno na blagostanje drugega. Organizacija Združenih narodov pomeni bistven začetek tega. Zato jo je potrebno čim hitreje in čim bolj temeljito razvijati in njeno delovanje razširiti, da bo na ta način čim bolj izpopolnjena oblika, katero hočemo doseči.“

Med delodajalci in delojemalci je potrebno doseči v industriji sporazum z medsebojnimi pogajanjimi in to s pomočjo vlade ali pa tudi z njenimi zakoni. Kajti to je problem, ki ne zadeva samo podjetnika, delavca in vlado, temveč tudi vsakega posameznega izmed nas.

Zasebni kapital in zasebna podjetja imajo pravico do zaslužka v sorazmerju z njihovim delom, toda podjetniki morajo tudi spoznati, da ta zaslužek izvira iz izkoriščanja narodovih virov. To pomeni, da morejo

nuditi primerne plače in delovne pogoje. Pa tudi delavcu nalaga mir nove odgovornosti. V okviru sistema kolektivnih pogodb dobiva delavec vedno večjo politično in gospodarsko moč, s tem pa tudi vedno večjo odgovornost.“

Glede Nemčije in Japonske je omenil, da jima je treba za vedno onemogočiti, da bi še kdaj začeli kakšno napadalno vojno, zato bo treba odstraniti možnost njunega oboroževanja, kakor tudi popolnoma preusmeriti socialni in politični sestav.

Nadaljeval je: „Demokratski sistem mora biti tako trdno zgrajen, da bo vlada slišala tudi glas vsakega navadnega državljana. Prvič v zgodovini smo dosegli to, da bo delovanje vojnih hujskačev omejeno. Pri sedanjem sodnem postopanju v Nürnbergu bodo sojeni pred mednarodnim sodiščem oni, ki so odgovorni za trpljenje zadnjih šestih let. Upamo, da bo to vplivalo na bivše sovražne narode, da ne bodo več mislili na vojno, militarizem, napadalni duh in na nekako plemensko gospodarstvo nad drugimi narodi.“

Pomen izobraženstva za narod

Koroški Slovenci se prebujajo k novemu narodnemu življenju. Po težkih letih strašnega nacističnega zatiranja in po letih prednacističnega prikritega ponemčevanja, sedaj z upanjem gledajo v novo bodočnost. Odljubljene so jim iste pravice, kakor jih uživajo drugi državljani, posebno pa se povdarja njih pravica do gospodarske samostojnosti in kulturne avtonomije.

Gospodarska in kulturna avtonomija (samostojno upravljanje in vodstvo gospodarstva in kulture) vsebuje mnoga prevažna vprašanja, ki jih je Slovincem na Koroškem treba izpolniti, če naj dana obljuba postane meso in kri. Med temi vprašanji stoji na prvem mestu narodov inteligenčni naraščaj. Brez lastnega narodnega izobraženstva je preprosti kmečki in delavski narod brez-pogojno obsojen na narodno umiranje, čeprav se mu ponuja še tako široka kulturna in gospodarska avtonomija. Brez izobraženstva z vsem tem se ne ve kaj početi.

Ni mogoče voditi raznih slovenskih gospodarskih ustanov, ne strokovno in politično izobraževati narodovih vrst, če ni na razpolago dovolj slovenskih izobražencev. Če bi vse te naloge bile v rokah izobražencev drugega naroda, ne more biti več govora o slovenskem gospodarstvu. Še otipljivejša je ta resnica v kulturnem življenju. Narod brez lastnega vodilnega izobraženstva svoje kulture ne more ne gojiti, še manj jo razvijati in množiti. Dati kakemu narodu kulturno avtonomijo, njeno vodstvo pa položiti v roke tujega izobraženstva, bi bilo pravi nesmisel. Narod je kulturno avtonomen, če sam s svojimi močmi ustvarja in nomen, če sam svojo kulturno delo. Drugače je kulturno odvisen in o avtonomiji nemoramo govoriti, čeravno bi mu bila ta priznana.

Kaj sledi logično in praktično iz tega dejstva?

Nič manj kot to, da mora tisti narod, ki hoče drugemu po demokratičnih načelih dati avtonomijo dejansko in v resnici, temu narodu tudi omogočiti vzgojo lastnega izobraženstva. Če te možnosti ne da, je govorjenje o kulturni in gospodarski avtonomiji praktično brez vsebine.

V primeru koroških Slovencev bi se to reklo, da bi morala slovenska manjšina za orodje svoje mladine, ki jo nameni za inteligentne poklice (zlasti duhovščino in učiteljstvo, pa tudi javno uradništvo, odvjetništvo, agronomie, zdravništvo itd.), imeti vsaj nekakšne srednje in njim sorodne šole, v katerih bi se mladina ne vzgajala v duhu tujega naroda. Zakaj nobenega dvoma ni, da se pionirji narodnih opadnikov (renegatov) re-

krutirajo največ iz srednjih šol. Taki odpadniki pa širijo svoje škodljivo delo med preprostim narodom.

Zaenkrat ostane odprto vprašanje, kako take šole urediti. Z resnično dobro voljo in pripravljenostjo se bo tudi to vprašanje dalo ugodno rešiti. Namen tega članka je le, pribiti resnico, da si narod brez lastnega, narodno vzgojenega in zavednega izobraženstva s kulturo ali kakršno koli drugo avtonomijo ali pravico ne more pomagati. Narod je samo takrat enakopraven, kadar

mu je zakonito in brez ovir omogočeno razviti svoje narodne sile do viška.

Kdor bi torej z eno roko ponujal narodu kulturno avtonomijo, z drugo bi pa zaklepal vrata ustanovam, v katerih bi ta narod mogel skrbeti za vzgojo svoje inteligence v svojem duhu in svoji kulturni tradiciji, bi bil prikriti nasprotnik tega naroda, in vse prej ko zares demokratično misleč človek, ki ravna po demokratičnih načelih. Besede o demokraciji ne pomenijo nič, treba je dejanja!

Zimsko spanje

Tonej je zmrznjenec. Po zimi ždi ves božji dan na zapečku. Komaj da nekajkrat na dan skoči v drvarnico po drva za peč, in že je spet na gorkem zapečku in se greje. Da bi Tonej šel drsat se na led ali sankat se na vas z drugimi otroci, mu niti na misel ne pride. Očetu je to kar prav, poba vsaj čevljev ne trga, si misli. Mati pa je v skrbeh. Kaj bo neki iz tega fanta, ko se tako mraza boji. Tak je kot polh. Komaj malo burja zaveje, je že na zapečku. Samo ždel bi in smrčal v kotu kot medved v brlogu. „Hej, Tonej, pojdi no po vodo“, ga priganja mati. „Daj, gani se, ne ždi in ne spi mi samo na peči, ker sicer se boš usmradil. Saj nisi polh, da bi vso zimo prespal. Za ljudi zimskega spanja ni.“

Zimsko spanje! Ta misel je Toneju po godu. Da bi mogel vso zimo prespati in se zbuditi šele tja spomladi, ko bo spet sijalo gorko sonce!

Mislim, da bi se letošnjo zimo, ko nam primanjkuje drv, obleke in še tečne hrane, Toneju pridružilo še mnogo ljudi, starih in mladih. Za mnoge bi bila sreča in velika pridobitev, če bi mogli vso zimo prespati in se zbuditi v sončni pomladi.

Toda zimsko spanje je privilegij živali in še to samo nekaterih. V naših krajih prespijo zimo v svojih gnezdih, luknjah in brlogih ter se prikažejo na dan ob topli vigradi ali poletju samo medved, jazbec, netopir, jež, polh in v alpskih krajih svizec. In še pri medvedu, jazbecu in včasih netopirju zimsko spanje ni nepretirano. Znano je, da se medved že sredi zime zbudi, kot bi šel pogledat na uro, če je že čas, da vstane; jazbec pa se večkrat zbudi in se gre okrepčat s koruzo, ki si jo je jeseni nabral. Polh, jež, svizec pa vzdržema prespijo vso zimo. Pri polhu in svizcu presega zimsko spanje pol leta.

Zakaj te živali zimo prespe, druge pa se selijo v južne kraje in spet druge ostanejo pri nas ter pogosto zaradi preostrega mraza in pomanjkanja hrane poginejo — to so vprašanja, ki je nanje težko dati natančen odgovor. Darvinist bo odgovoril, da se je narava teh živali po dolgih tisoč letih pač prilagodila vremenskim prilikom in krajevnim razmeram. Toda če ga vprašamo, zakaj se niso tudi druge živali prilagodile zimskemu spanju, pa je že v zadregi z odgovorom. Nagon prilagoditve res marsikaj razloži, mnogokje pa tudi odpove. Saj se včasih zgodi, da poginejo od mraza tudi živali z zimskim spanjem, kakor se čisto zmotijo časomeri ptic selilk, ki prilete nazaj v staro domovino, ko jo še pokriva sneg na debelo. Ker zanje ni primerne hrane in je mraz prehud, navadno večina teh živali pogine od lakote ali pa jih izčrpene polove ujeđa. Nagon prilagoditve in samoohrambe pa jih ne more spraviti niti sto kilometrov nazaj niže na jug, kjer je vreme zanje že ugodno. Torej so na delu še druge skrivnostne sile, uravnavajo življenje živali, ki jih pa zaenkrat hrani narava še zapečatene.

Prirodoslovje danes z natančnim opazovanjem življenja živali odkriva skrivnost za skrivnostjo. Z analizo pojavov in z umetnimi poskusi se skuša dokopati do notranjih vzrokov in povzročiteljev zimskega spanja.

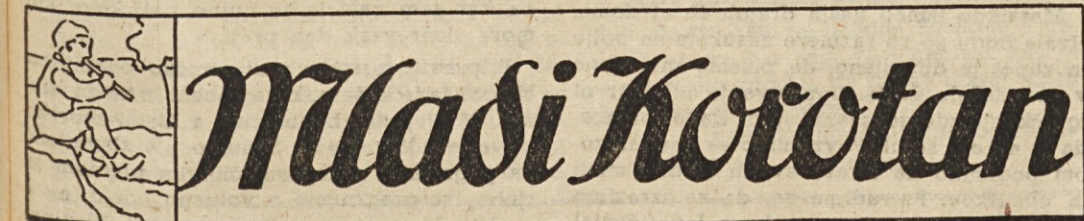
Na zunaj poteka zimsko spanje živali približno tako: Ko se bliža čas zimskega spanja, se te živali ob obilni hrani, ki jo jim nudi narava, močno odebele, to je, naberejo si zaloge maščob (rezervne hrane), s katero se ob času zimskega spanja vzdržuje telo. Nato si poiščejo zoper mraz zavarovano mesto, drevesne duplje, zemeljske luknje, topla ostrejša; te prostore si dobro nasteljejo, zadelajo vrhove in na tako pripravljene prezimovalešišu zaspe. Večina živali se

skrči v krog ali klobčič, netopir pa se zavije v svoja kožnata krila, se oprime s krempljčki stene ali trama in z glavo navzdol viseč zimo prespi. Med zimskim spanjem živali ne uživajo hrane od zunaj, dihaajo le narahlo, krvni obtok je neznaten, srce jim utriplje slabo in telesna toplota se zelo znižava. Da se telo ohrani pri življenju, uporablja v tem času rezervno hrano v obliki maščob; zato so tako prezimujoče živali ob prebujanju v spomladi zelo shirane in suhe ter medle. Če zima predolgo traja in je mraz prehud, živalim lahko maščob zmanjka, telo ne more ohraniti potrebne toplote in posledica je, da živali med spanjem poginejo.

Kaj pa povzročata zimsko spanje? Dolgo je med prirodoslovci prevladovalo mnenje, da je neposreden vzrok zimskemu spanju nastopajoči mraz. Kakor pozimi otrpnejo rastline, ker se zaradi mraza ne morejo po njih cevni povezki pretakati sokovi in hranilne snovi, s katerimi rastline grade svoje ogrodje, tako naj bi mraz vplival na živali, da po njihovih žilah več ne polje kri živahno, da ne morejo dobiti več primerne hrane in zato otrpnejo in zaspe. Toda natančna opazovanja so pokazala, da to ne drži. Kajti mnoge živali otrpnejo in začno zimsko spanje, preden nastopi mraz, ko je še lepo vreme in v naravi še obilno hrane. Tako začne polh zimsko spanje že konec avgusta in v začetku septembra in spi celih sedem mesecev. Tudi netopirji se spravijo „spat“, ko pride njihova ura, ne glede na to, da je zunaj še toplo in po zraku letajo še roji mušic. Isto je s svizcem. Niti ko so te živali spravili v tople prostore in jim nudili vso primerno hrano, jih niso mogli odvrtiti od zimskega spanja. Pa tudi poskusi, da bi živali spravili k zimskemu spanju z odtegnitvijo toplote, se niso obnesli. Živali niso „zaspale“ ampak navadno poginile.

To je opazovalce in prirodoslovce napotilo, da so iskali vzroka zimskemu spanju v samem telesnem ustroju živali. Prišli so do prepričanja, da je ta lastnost živalim prirojena kakor drugi nagoni. Ko so opazovali razne organe teh živali, so odkrili n. pr. pri ježu, da se mu med zimskim spanjem zelo spremeni žleza predsapnica. Ta žleza se nahaja v vratu ob obeh straneh sapnika. Ob času spanja se ta žleza ježu zelo skrči, spomladi pa spet naraste in žival se tedaj prebudi iz zimskega spanja. Ta žleza urejuje pri ježu (in podobno tudi pri človeku) krvni obtok in dihanje. Ko so ježu med zimskim spanjem vbrizgali v kri sok žleze predsapnice, je žival začela globlje dihati, se je prebudila in začela tekati okoli in iskati hrane. Ko pa je učinek injekcije odnehal, je žival spet zaspala.

Že so mislili, da so razvozljali skrivnost zimskega spanja: žleza predsapnica naj bi bila tisti organ, ki urejuje zimsko spanje pri živalih.

Miladi Krotan

V deveti deželi

Mali Tonček je vedno sanjal o deveti deželi. Podnevi je sanjal z odprtimi očmi, ko je sedeč na kaki jasi gledal proti dolini, kjer je stal njegov dom in cerkvice; ponoči pa je v sanjah gledal krasote devete dežele, je sprehal po njej, lizal med in mleko, ki se sprehajal po potokih cedila, in se igral z vsesta se kar v potokih cedila, in se igral z vsemi igračkami, ki jih je kdajkoli imel ali videl naslikane. Mama, ki je videla njegovo zamišljenost, je bila že v resnih skrbeh zanj. Toda Tonček ji ni nikdar ničesar potožil. Neprestano je mislil o deveti deželi in o sosedovem Tinčku, ki mu je toliko lepega povedal o njej.

Sosedov Tinče je namreč o deveti deželi mnogo slišal, pa tudi sam je marsikaj o njej bral. Nekega dne ga je oče posadil na voz in sta se odpeljala v mesto. Tam je videl v izložbah lepe igrače in velike hiše po mestu ter lepo oblečene ljudi. Ni se mogel načuditi toliki lepoti. Zvečer ni mogel zaspati. Še vedno je videl pred seboj igrače in živo si je predstavljal, kako je v deveti deželi.

Drugo jutro je Tinče že na vse zgodaj teklen k Tončku, da mu pove, kaj vse je v mestu videl. Že od daleč mu je zaklical:

„Tonček, včeraj sem bil pa v deveti deželi!“

Tonček se je prebudil iz jutranje omotice. Neumit in s kramežljivimi očmi je strmel v Tinčka.

Tinče mu je začel opisovati mesto: „Videl sem vse polne lepih in visokih hiš, ki se druga druge drže. Visoke so pa tako, kot če bi na zvonik naše cerkve dal štiri vaše hiše. Hlevov nisem nikjer videl. Ceste so zložene iz trdega kamenja, po oknih pa ležijo lepe igrače, kakršnih še nisem nikdar videl.“

„Zakaj pa so v oknih“, vpraša naglo Tonček.

„Da si lahko vsakdo izbere in vzame, kar mu ugaja“, se odreže Tinče.

„Ali se dobi zastoj?“ zopet vpraša Tonček.

„Seveda, videl sem dečka, ki je pokazal na igrače v oknu in gospod, ki je bil z njim, mu jo je dal.“

Tinče seveda ni videl, da je bil oni gospod prodajalec in mu je deček igračo že prej plačal.

In pravil je dalje:

„Pa tudi jabolka, hruške, roziči, grozdje, piškoti, bonboni, pomaranče in še druge dobre reči so izpostavljene ob cesti na velikih mizah in ljudje si izbirajo.“

„Kakšni pa so ti ljudje?“ je prišlo Tončku na misel.

„I, lepi so in pisano obleko imajo, na glavi pa nosijo nekaj takega, kot je na naši njivi za strašilo, pa je vendar lepo.“

Tonček je kar odpiral usta in oči, da bi ničesar ne preslišal. Medtem pa je v njegovem srcu dozorel sklep, da hoče sam iti tja gledat. „Če je Tinče prišel tja, zakaj pa jaz ne bi?“ si je samozavestno mislil Tonček.

Tinče mu je tuptam še kaj več povedal, kakor je bilo res, a Tonček je lažnjivemu Tinčku vse verjel. Kako tudi ne, saj sam še sveta ni poznal. Doma je bil med gorami, videl je v svojem življenju le par hiš v domači vasi, katere so bile oddane z njivami in gozdovi. V šolo še tudi ni hodil, da bi tam kaj več zvedel o svetu. Od drugih ljudi je slišal praviti, da je svet lep in velik in to je bilo vse, kar je vedel o njem. Tonček ni seveda nikogar drugega vprašal o deveti deželi, niti mamice ne in tako ni zvedel resnice. Sam zase je obdržal in mislil in mislil. Premišljeval je, kako bi tudi on prišel tja.

Nekega dne je vprašal Tinčeta: „Po kakšni cesti pa se pride v deveto deželo?“ Tinče mu je pokazal cesto, po kateri se je z očetom peljal v mesto in pristavil važno: „Moraš iti čez devet gora, če hočeš priti tja.“

Tonček se je namuznil in šel tiho domov. Vsedel se je v svoj kot dvorišča in premišljal, kdaj bi se odpravil z doma.

„Najbolje da grem kar jutri“, se je hitro odločil. Vedel je, da ne pride tako hitro v deveto deželo, če mora čez devet gora. Mamu je prosil kruha in ga shranil za drugi dan. Tudi nekaj hrušk, ki so bile ravno tedaj zrele, si je nabral. Zvečer dolgo časa ni zaspal. Zjutraj je zgodaj vstal si nabasal v žepe kruh in hruške in skozi vrt odšel na lepo široko belo cesto, ki naj vodi v deveto deželo. Bil je ob vznožju prve gore. Šel je navzgor in se veselil lepega dne. Sonce je radovoljno sipalo tople žarke na zemljo in

se prijetno smehljalo Tončku. Ozrl se je proti nebu in zdelo se mu je, kot da bi hotelo sonce iti z njim. Tonček je bil srečen. Pospešil je korak in čez nekaj časa je dospel na vrh gore. Upal je, da bo kmalu prekorščil vseh devet gora. Šel je dalje in dalje. Pojedel je ves kruh in tudi hruške je že snedel. Lačen je bil in truden od dolge poti. Sonce se je že pomikalo k zatonu. Dospel je do travnika, kjer so pasli otroci živino. Radovedni so gledali Tončka in se mu polagoma bližali. Tonček jih je nagovoril: „Lačen sem.“ Otroci so bili dobri in so mu dali sadja in kruha. Nato pa se je začelo izpraševanje:

„Kako ti je ime?“

„Tonček“, je polglasno, skoraj boječe povedal popotnik.

„Kam pa greš?“ „Odkod si?“

Na ti dve vprašanji je Tonček trdovratno molčal. Otroci so mislili, da je boječ in zato ne odgovarja. Niso ga torej s tem več nadlegovali. Ko pa je eden izmed dečkov vprašal, kje bo prenočil, je hitro odgovoril: „Ne vem.“

„Lahpo pri nas spiš.“ „Ne z menoj pojdi.“ — „Ne pri nas je bolje.“ Tako so silili otroci vanj in mu ponujali prenočišče. Slednjič se je odločil za največjega dečka in šel z njim. Dobil je večerjo in skupaj sta spala. A povedati ni hotel nikomur, odkod je in kam gre. Bal se je, da bi ga poslali nazaj. Tiho kakor je prišel, je drugi dan odšel, da nihče ni vedel kdaj in kam.

Sonce se mu je zopet tako prijazno smehljalo in mali Tonček se je ojunčil. Prišel je na tretjo goro, odtod navzdol in zopet navzgor na četrto. Pa glej, ko je dospel na vrh, je zagledal pod seboj... Deveto deželo.

(se nadaljuje)

HUDA MORILKA

V sv. pismu beremo, da se je nekega dne zgrnila okoli Jeruzalema silna vojska asirskega kralja Senaheriba. Ta je hotel mesto razdejati, vso državo Judov priključiti Asiriji, ljudstvo Izraelcov pa presaditi daleč kam v Mezopotanijo. Slabo bi se bilo godilo judovskemu kralju Hiskiji, da ga je dobil v pest ošabni Senaherib, a glej — „Gospod je poslal angela, ki je pobil vse močne junake in vojvode in poveljnike v taboru kralja asirskega“. Pod angelom smrti si moramo predstavljati kugo, ki je začela iznenada razsajati v vrstah oblegalcev. Tako temeljito je pospravljala ta kuga, da v kratkem ni bilo pred mestom drugega razen kupov trohnečih trupel. Kar ni trohnelo, je v svetem strahu bežalo nazaj tja, odkoder je bilo prišlo. Globoko se je oddahnil Jeruzalem. Vesel je lahko bil, da se bolezen ni lotila še njega.

Evropci se smemo hvaliti, da poznamo kugo le iz časopisov, iz zdravstvenih knjig, iz kake povesti ali pa po pripovedovanju ljudi, ki so veliko potovali. Nas otroke 20. stoletja straši ta neznanska nadloga samo na papirju ali v besedi. — Morda je pa le malo drugače? Med drugo svetovno vojno, ki leži hvala Bogu že osem mesecev za nami, smo včasih brali, da je v naši bližini nastopila prva orientalska kuga. Slišalo se je o bolezenskih primerih v Severni Afriki, zlasti v mestu Alžir. Kasneje, po iskrcanju zaveznikov v Italijo, so hotele časopisne vesti vedeti tudi o širjenju kuge v Apuliji. Takrat so se nekateri ustrašili, češ, kmalu bo kuga pri nas — umirali bomo kakor muhe jeseni. Pa ni bilo tako hudo. Zaveznikom je uspelo, da so bolezen hitro zatrli. Epidemija ni nastala nobena, in to je bilo odlično! Zmagam nad Italijani in Nemci so imeli zavezniki pridružiti še zmago nad črno smrtjo. Toda morda ni bila tako šumna zmaga, a nič zato — bila je vendar sijajno delo, tako sijajno in za človeštvo zaslužno, da smemo pred sposobnostjo anglo-amerik. zdravnikov in higienikov sneti klobuk.

Kuga se nam je torej pred malo leti nevarno približala, toda seznanili se z njenimi strahotami le nismo. Zato ne lažemo, če trdimo, da nimamo glede nje nobenihkušenj. Prava sreča, da se od nas ne zahteva več, kakor da samo verjamemo, kako divja in grozotna je ta šiba božja. Našim prednikom usoda ni tako milo prizanašala. Več nego enkrat vsako stoletje je prišel moralni angel

k njim na obisk ter jih je kar trumoma kosil. Zdaj si je izbral to deželo, zdaj ono. Zdaj je pogledal k temu narodu, zdaj k onemu. Kaj rad je pa obiskal tudi po več dežel in narodov hkrati. Tedaj ni pomagalo nobeno tarjanje. Brez pomena je bil ves jok in stok obupanih množic. Jalovo je ostalo prizadevanje tedanjih zdravnikov.

Dostikrat ljudje trdijo, da so podgane krive vsega zla. Mar je res tako? V jedru imajo ljudje prav, toda treba je, da vlogo podgane z nekaj besed pojasnimo. Vsaka podgana postane lahko potovalno skladišče bolezenskih kali. Kajti podgana je žival, ki rada domuje v odtočnih kanalih, kjer prihaja v stik z vso nesnago. Požre vam gnusne odpadke, ki bi jih pes komaj še povohal! Kaj čuda, če preži v takih odpadkih bolezen! In bolezen, ki so zanjo podgane posebno dovzetne, je baš tista, ki jo latinski jezik naziva pestis ali pestilentia — to je kuga.

Ne morda, da bi podgana hotoma proizvajala kugo. Ne, žival je sama le žrtev krutega zla. Za pravi vir kuge velja neko silno majhno bitje. Učenjaki mu pravijo bacterium pestis. Tako drobno je, da ga je mogoče videti le pod mikroskopom. Podgana ima po nesreči slabo lastnost, da kaj lahko in hitro sprejme vase takele bakterije, ako se z njimi kje sreča. Žival zbolí in bolna se klati po domačem okolišu ali pa se seli drugam. To za ljudi še ne bi bilo tako nevarno. Toda na podganjem telesu domujejo bolhe. Ko žival pogine, jo bolhe zapustijo ter se raztepejo na vse strani. Kdo more preprečiti, da bolha ne zaide do človeka? Če ga uje — o! Bog, tedaj je obsojen na smrt! Zavrtna kal se mu vkrade v kri, se tam naglo razplodi in v kratkem začuti revež na sebi znamenja morilne okužbe. S tako ljutostjo lahko nastopi bolezen, da pahne v grob nič manj kakor 95 izmed 100 obolelih.

O pismih

Dolgi zimski večeri imajo vablivo moč! Tega vabijo, da vzame v roko knjigo, onega, da se gre naslanjat na okno ter gledat ples snežink. Oboje daje pobudo za premišljevanje.

Hipoma ti zdrkne pogled na omarico. Če si potrpečljiv in ti ne primanjkuje časa, brskaš po zapuščenih predalih — in glej, v roke ti pride zavojček čedno zloženih in s pisanimi trakovi povezanih pism. Bereš pa v njih nežno povest, ki si jo pripovedujeta žena in nevesta, mož in žena, mati in otrok. Koliko prisrčnosti, koliko občutka, koliko vedrega pokaža ti veje naproti iz takih pism! Začudiš se, kajne? Si pač moderen človek, živčen, razdrapan, poln nepokoja...

Svočas, bilo je pred desetletji, so ljudje utegnili si povedati, da se imajo radi in zdelo se jim je vredno, da so si to zatrjevali. Bil je užitek, praviti si svoje misli o stvarih, ki niso imele zveze z vsakdanjostjo. Crpali so zavedoma bogatenja iz duše svojega bližnjega. Bila je doba velikih prijateljstev na vsako stran. Bila je doba zaljubljencev, in orumenela pisma, ki jih zdaj držimo v rokah, nam še živo pričajo o tem. Kako razgiban svet se nam razodeva, če beremo pisma Marije Terezije, ki je bila obenem mati in vladarica velesile, pa se je ljubeče in zaskrbljeno spominjala daljne hčere! In pisma Marije Antonjete, te lepe in nesrečne prestolonaslednice v Franciji rokokoja! Med šumnimi slavnostmi Trianona in zamolklimi pastirskimi idilami je sedla za mizo, da se spove svoji veliki materi.

Dandanes, sredi tegob in obveznosti, ki nam jih nalaga pretirana civilizacija, smo precej daleč od one davne kulture človeškega srca. Ljudje so že skoroda nehali pisati pisma, in marsikdo to obžaluje. Telefon nam omogočuje, da si sporočamo vesti hitreje, in brzojav zna to še bolje — kakor bi jo veter nesel, je novica pri nas. Kdo pomisli pri tem, koliko prisrčnosti, iskrenosti in duševnosti ne more do izraza! Prištedimo besede, prištedimo denar — in to je glavno. Če globlje pogledaš, spoznaš morda, da miso krive zunanosti, če negovano dopisovanje po malem izumira, marveč da izvira nazadnje vse iz našega notranjega ustroja.

Dandanes si pišemo le še, če se kdo poro-

čini navzeli navade, da so streljali divjačino z modernim orožjem. Njegovemu vztrajnemu prizadevanju gre hvala, da se je kolonijalna uprava povzpela do ukrepov, ki so umejevali lov na pametno mero. Mož se je pa zavedal, da to ne zadostuje. Živalim je treba nuditi možnost, da vsaj v nekaterih krajih lahko žive tako izvorno in naravno kakor nekaj, ko kulturnih belokožcev še ni bilo blizu. Svoje temeljite skušnje je strnil v praktične predloge in načrte, kako se naj tak ideal uresniči. Zahteval je, naj država na dokaj obsežnem ozemlju sploh prepove vsakršno uporabo strelnega orožja. Francoska vlada je pokazala, da umeva njegove plemenite namene. Z denarjem, ki ga je dobil iz javne blagajne, je uredil Bruneau de Laborie na več pripravnih mestih vzorne zaščitne parke. Ironija usode je hotela, da je tega požrtvovalnega pionirja živalske zaščite dohitela smrt, kakršne gotovo ni zaslužil. Ko je leta 1930 v bližini Čadaskega jezera pregledoval prirodno zavišče, je planil nanj lev in mu zadal tako globoke rane, da je bil ves trud zdravnikov zaman.

či ali če kdo umre, če gre za denarne zadeve ali če nas kliče kaka kupčija. Da bi dajali komu pregledati v kamrice svojega srca ali pa da bi nam kdo nudil priliko, da se zamislimo v njegovo bistro — mar ne diši to po stari modi? Mar ne bi to kradlo le časa? Ljudje preteklega stoletja, no da, ti lahko še čutijo tako potrebo!

Če bi moderna ženska bolj negovala svoje srce in manj svoje telo, če bi umela bolj širiti svoj „jaz“, tedaj bi jo umeli tudi drugi.

Skrivnost dobrega dopisovanja je kaj preprosta. Piši, kakor misliš! Piši, kakor bi govoril, ko si prej strnil svoje misli ter jih naravnal na osebo, s katero želiš stika. Kajpa, nekaj prilagodevanja je pač treba! Nudi nekaj svojega lastnega življenja in videl boš, da budiš zanimanje in prijateljstvo. Povej, kar misliš povedati, čim preprosteje! Nikakor ni treba, da z donečimi besedami koga prevzameš, hoteč ga prepričati, da si človek z globino.

Važno je, kje pišeš. Sredi med ljudmi in njihovim šumom gotovo ne boš setavil dobrega pisma. Tudi stoji ne boš dosti opravil. Uredi si doma kotiček, opremi ga s predmeti, ki so s tabo v zaupni zvezi, in tja se umačni, kadar misliš kakemu dragemu človeku po pismu povedati besedo, ki naj mu bo beseda tvojega srca.

Med vojno je marsikatera okorna roka prijela za pero. Piscu in naslovniku je iz tega nastalo veselje. Mnogi si bodo dopisovali dalje, in kdo ve, koliko umetnin v obliki pism bo zagledalo svet!

Marsikdo izmed naših dragih še ni doma. Hvala Bogu so se razmere zasukale na bolje in zopet je dovoljeno, da pišemo malodane v vse dežele sveta. Dopisovanje nikakor ni igračkane z dolgočasenih ljudi, kakor bi morda ta ali oni sodil. Povzpni se vendar zopet pogumno do izraza svojih lastnih misli in občutkov. Potrudimo se, da se izrazimo jasno in lepo in obenem brez lepotičenja! Kako prijetno nas bo ogrel list, če ga po letih po naključju zopet dobimo v roke. Ko smo ga pisali, smo koga osrečili, sedaj osrečijo iste vrstice pisca samega. To je pot, po kateri se človek dokoplje do človeka. Tako je nazadnje tudi mogoče, da se zblizajo narodi ter se najdejo.

Bruneau de Laborie kajpa ni bil prvi označevalec ljubezni do žive narave. Za pred njem so se oglašali podobni propovedniki, vendar bili so bolj redko posejani po božjem svetu. Celó v bližnji preteklosti bomo le poredkoma našli na glasne zagovornike živalstva. V srednjem veku pa je tak pojav pravcata izjema. Kakor štrli samotna čer iz morja, tako se osamljen dviga svetli Frančišek Asiški iznad množice svojih sodobnikov. Če mislimo na njegovo ginljivo ljubezen do živali, se nam kar čudno zdi, da je bil umbrjski svetnik ne morda sin moderne dobe, ampak otrok 13. stoletja. Za srednjeveškega človeka je bilo dovolj, če je vedel, da je žival bitje brez duše. Dolga stoletja kasneje so prišli romantiki in šele ti so odkrili žival kot predmet idealnega vrednotenja.

NEDVOMNO

Paganinija so vprašali, kateri njegov sodobnik je po njegovem mnenju prvi goslač. Odgovoril je: „Kdo je prvi ne vem, a drugi je Lipinski.“

PRIČAKOVANJE in rojstvo otroka

Kaj je treba pripraviti pred porodom?

Predvsem je treba pripraviti svojo duševnost. Upanje in veselje do zmage mora prevladati nad potrtostjo in strahom.

V času nosečnosti naj si bodoča mati počasi pripravila, kar bo ob porodu rabila. Kako in kaj naj si pripravi?

Od sedmega meseca dalje je možno, da se otrok nenadoma in nepričakovano rodi. Porod je blizu. Včasih nismo dobro računali, včasih nas čas prevari, včasih pa tudi otrok iznenadi. Zato je pa potrebno, da imamo v tem času že vse priprave dokončane. Najprej se je treba odločiti, kje bo porod, doma ali v bolnici. Pri tem je odločilen zdravnikov nasvet, razpoloženje in zdravje bodoče matere ter še nebroj drugih okoliščin. Če zdravnik nima pomislekov in če so tudi drugi predpogoji dani, lahko ostane porodnica doma sicer je pa boljše, da gre v porodnišnico.

Za ženo je treba pripraviti snažno sobo, kakor za bolnika. Za otroka pa je treba že od vsega začetka nosečnosti pripravljati perilo, srajčke, jopice, plenice in flanele. Vsak mesec naj mati nekaj skroji in sešije, pa bo za prihod novorojenca vse pripravljeno. Ne bo ji treba v zadnjem hipu iskati plenice, da vanje zavije otročička.

Vsak mesec nekaj grošev za plenice in otroško perilo, ne bo za starše tako huda žrtev, kakor na koncu nosečnosti, ko je treba vse naenkrat nabaviti. Seveda igrajo pomembno vlogo razmere velike vlogi, toda tudi z majhnimi sredstvi lahko marsikaj lepo naredimo. Najskromnejše otroško perilo znaša 18 do 24 plenice (80 × 80 cm), 4 — 6 srajčk, 4 — 6 jopic, 3 — 4 flanele, 2 kosa nepremočljivega blaga 25 × 30 cm (kavčuk ali Billroth batist) in 3 popkove povoječke.

Vsaki materi je seveda na pristo voljo, če si hoče narediti še več otroškega perila. To pa kar sem naštel je nujno potrebno, kar mora sicer vsak dan prati.

Pripraviti je treba tudi otroško posteljico. Najboljša je košara, ki je poceni in se da snaržiti. V njej naj bo blazina z žimo, morsko travo ali ličkanjem. Žimnico ali slamnjajo pa pogrnemo z nepremočljivim platnom in rjuho ter pogrnemo z volneno odejo, ne s prešito, ki se da prati. Tudi vzglavje (blazina) je potrebno. K temu še pripravimo posodo za kopanje. Ne mora biti ravno banjica ali kopalna kad. Glavno je, da je ta posoda pripravna in namenjena le za kopanje otroka. Krpica za umivanje, kopalni toplomer, kos pralnega mila in dve ruti ali brisači, kamor zavijemo otroka po kopeli, to bi nekako dopolnilo priprave za otroka.

Pripraviti bi bilo treba še dve steklenici za ogrevanje posteljice najbolje pivski s paritentnim zamaškom ali pletenki z dobrimi zamaški, da se otrok ne opari. Dalje stekleničko za mleko, da otroku lahko damo čaja, če bi bil nemiren ali žejen, preden dobi materino mleko. V sobi kjer leži mlada mati ne sme biti preprog in drugih predmetov, ki jih ne rabimo od porodu. Okna in pohištvo moramo skrbno osnažiti, zavese pa oprati. Tla v sobi je treba umiti z vročo vodo in 2%no pralno sodo. Seveda so pleskana tla ali tla obložena z linolejem najboljša, ker se potem ne praši toliko.

Postelj za otročnico pogrnemo z gumijastim ali nepremočljivim platnom, če tega ni s časopisnim papirjem, nato pa z rjuho.

Za razkuževanje ter odvajanje potrebuje mo steklenico lizola ali lizofoma, majhno steklenico 70%nega alkohola, nekaj borove vode, kamilčnega čaja, hipermaganovega karlija in vate. Dalje potrebujemo tudi irigator za klistiranje, snažno nizko nočno posodo in skledo za umivanje.

Novorojenčka imamo v hiši. Veselje in zopet veselje za naše mlade mamice.

Bruneau de Laborie

Bilo je menda leta 1938., ko je dr. Kirman, član londonskega društva za varstvo živali, objavil statistiko o zakonitem in nezakonitem lovu v Afriki. Po njegovih ugotovitvah ubijejo vsako leto nekako 36.000 slonov in 2000 nilskih konj. To se pravi, pred vojno je bilo tako. Ali je danes boljše? Upajmo, da se razmere niso poslabšale...

Vsekakor nas mora zabezbti, če postavimo Kirmanovim cenitvam ob stran podatke iz francoskih kolonij. Še leta 1925. je francoska Ekvatorijalna Afrika izvozila 143 ton slonove kosti, enajst let pozneje pa samo še dvajsetino, namreč 7 ton. Mar so se sloni tako silno razredčili? Mnogim v pomirjenje smemo na to zaskrbljeno vprašanja odgovoriti, da je v resnici manj hudo, kakor bi se zdelo. Današnja obrt ume mnoge predmete, za katere so prej rabili slonovo kost, izdelovati iz drugačnih snovi. Za biljardne kroglice n. pr. je les neke južnoameriške palme pripraven ko le kaj.

Zahvalno je treba ugotoviti, da je izvoz slonove kosti nazadoval tudi zaradi tega, ker je začela francoska kolonijalna uprava gledati lovceem drugače na prste. Oblast je dajala nimrodod razumeti, da morajo svojo strast brzdati. Prodrlo je do veljave idealnejše pojmovanje kolonijalnih dolžnosti. Velike zasluge si je za to pridobil prizadevni kolonijalni pionir Bruneau de Laborie, po poklicu vrhovni lovski nadzornik v francoskih posestih na afriških tleh. Bil je z vso dušo lovec. To se pravi, da ni bil čez glavo zaverovan v puško, marveč je najbolj užival ob opazovanju divjačine v prosti naravi. Gnala ga je neutešena radovednost, nenehoma je lazil za živalmi ter proučeval naravne pogoje, o katerih je snovana v pragozdu, v močvirju in na savani.

Bruneau de Laborie je bil eden tistih, ki zanje veljajo besede kralja Salomona, da se pravičnemu smili živa stvar. Ko je na lastne oči videl, kako se zaradi nesmiselne krvočnosti vseh mogočih nimrodov favna v Suanu in Kamerunu krči, je začel pri vladi posredovati, naj vendar nekaj ukrene, da se zloraba prepreči. Saj so se bili celo že doma-

Humor

DANAŠNJIH DNI

Toda usoda je hotela, da za ta dan še ni bilo zadosti smeha, pa tudi ne čakanja v kači. Skoro bi bil pozabil, da moram kupiti še meso. Stopil sem torej do mesarja ter na veliko veselje opazil spet hvale vredno kačo. No, morda zopet kaj veselega. Nisem se zmotil. Čim sem pristopil, sem bil priča najbolj temperamentnemu dialogu kar sem jih kdaj slišal.

"Poslušajte vi", je gobeždal pritlikav možič, "če se takoj ne umaknete ter ne stopite v vrsto bom poskrbel jaz, da boste našli pravo mesto."

Nagovorjena ga je pogledala, kot da ga hoče z očmi na steno pribiti:

"Kaj, vi boste to meni pravili? Kdo pa ste vi? Kaj pa vas briga kje jaz stojim!"

Tu se je pa nesrečna govornica opekla. Možiček je poskočil kakor bi ga pičil modras:

"Ti presneta babnica nesramna. Ali ste ponoreli? S kom pa sploh govorite? Mene da nič ne briga! Glejte da se takoj spravite v vrsto!"

Zena se je z obupno gesto prišla za glavo, ustrašil sem se že, da si bo populila lase, pa si jih ni:

"O ti svet predrzni. Jaz da ne vem s kom govorim? Z navadnim neotesancem. Oh, ti moški svet kako je podivjan! Jej, jej, da vas sram ni, takšen dedec, pa ne veste kako se govori z damo. Da vas sram ni. In vi se me še predrznete poditi? Kaj pa vi veste kako se meni mudi in da imam jaz doma..."

Možiček je menjal barve. Vzrastel je, da je bil za polovico večji, ter je klepetulji rohneče prekinil besedo:

"Copernica jezična. Kaj pa mene briga koga imate vi doma..."

Zena je bila na robu nezavesti od jeze:

"Kaj, vi... vi?"

Nisem mogel naprej poslušati. Držal sem se za trebuh in smejal, kot da sem na loteriji zadel milijonček.

Rep kače in jaz z njim se je od teh dveh bojnikov že daleč odmaknil, prihajali so novi ljudje in stopali v vrsto. Kdo je bil zmagovalc ne vem, ker sem prej dobil meso in šel.

Ko sem prišel že iz strogega mestnega centra je pričelo deževati in mlake na cesti so postajale vse gostejše. Le po pločniku je še šlo za silo. Kar mi pride nasproti res lepa in elegantna dama. Od samega spoštovanja sem se ji odmaknil daleč za zid, a glej ga vraga. V istem momentu, ko sva se srečala jo primaha s polnim plinom mimo auto — švrk — in že je bila dama od glave do nog obrizgana s tisto snežno brozgo, da je kar teklo od njenega "pelca". Izgledala je kot moker kužek.

Z grozno nervoznimi kretnjami je začela iskati najprej po ročni torbici, nato pa po žepih, — najbrž žepni robček — pa ga ni našla. V neopisni zadregi je naposled pogledala mene, ki sem se kar krivil od smeha — v dostojni daljavi seveda. Kot kavalir sem njen obupen pogled takoj razumel ter ubogi revič priskočil na pomoč s svojim robčkom.

ZDRAVSTVENA NAVODILA ZA VSAK DAN

V vsakdanjem življenju opazamo, da predvsem dotični ljudje dosežejo v svojem poklicu največ uspeha, ki se drže reda in sistema, ki delajo načelno. Kjer je nered, tam pa se lahko že v naprej reče, da ne bo pravega uspeha.

Tudi pri skrbi za zdravje se moramo držati nekega reda. Na to se mora navaditi že mladina, ker "stara navada je železna srjaca", kakor pravi pregovor. Čemur se je človek privadil v mladih letih, to dela navadno tudi pozneje v življenju.

Delavni dan se začneja z jutrom, začnimo ga tudi mi. Vstajajmo rano, po možnosti vedno ob isti uri. Kdaj naj kdo vstaja oziroma hodi spat, to zavisi precej od njegovega poklica. Kmet navadno vstaja zgodaj, posebno pomladi in poleti, ker ga kliče delo na polju. Isto velja za nekatere druge poklice. Večina ljudi v mestih vstaja okrog 6. ure, ali pozneje, ker se delo v delavnicah in uradih začneja v splošnem ob 8. uri. Za mladino najbolj primeren čas vstajanja bi bil od 6. do pol 7. ure (lahko pa tudi prej), da ima potem še dovolj časa za razne upravke pred šolo. Držati se je treba stalno iste ure. Telo se na točnost kaj hitro privadi. Ako boš hodil pravočasno spat, se boš zbudil zjutraj redno ob istem času. Ko se zbudiš, se ne valjaj po postelji, ampak vstani!

Skrbi, da bo telo čisto, zato se pridno umivaj! Predvsem umivaj roke večkrat na dan, zlasti zjutraj in zvečer, vedno po končani potrebi ali pred jedjo. Pred omivanjem rok si zavijaj rokave do komolca. Ako so roke jako umazane, potem po zmitju glavne umazanosti vodo menjaj in se umij do konca v čisti vodi. Še boljše je umivati roke v tekoči vodi pri vodovodu. Pri umivanju rok pazi posebno, da bodo nohti in medprstja dobro

Sicer je bila zopet priložnost za novo poznanstvo, kajti — led je že bil prebit — ampak dama se mi je zdela preimnitna ter se nisem upal na dan z bilo kakšnimi predlogi. Raje sem po končanem "delu" nadaljeval pot proti domu.

Končno sem prišel domov. Sedaj moram še hitro najti izgovor za zvečer, saj veste... rendes vous... z gospodično Olgo...

Pa glej ga spaka. Stanovanje je zaklenjeno, na vratih pa je listek: "Dragi možek, stric Jože je prišel z autom po mene, da grem pomagati teti v Beljak. Odpeljala sem se z njim. Čez dva dni se vrnem. Karto za kino prodaj, pa priden bodi..."

Tokrat se pa, mislim, četrt ure nisem opomogel od smeha. O ti blagoslovljeni časi kako ste lepi!

Samo eno vas pa prosim, dragi bralci. Nikar me pri ženi ne izdajte. Posebno ji ne pokazite tega, kar sem vam napisal, ker bi se sicer znalo zgoditi, da bi me takrat smeh pa le — za zmiraj minil!

Ona je namreč precej temperamentna.

(Konec)

očiščeni, zato uporabljaj poleg vode in mila še ščetko.

Umij si glavo in gornje telo zjutraj in zvečer. Posebno pri otrocih so kaj radi umazani uhlji, vdolbine izza njih in vrat, zato pazi, da bodo ta mesta vedno umita. Marsikdo se močno poti, posebno pod pazduho. Pot povzroča neprijeten vonj, posebno še, če pot izhlapi in ostanejo na koži razne soli. Zato se redno umij tudi pod pazuhu. Ne pozabi na hrbet, kjer imamo zdravniški mnogokrat priliko opaziti mesnago.

Tudi noge je treba večkrat umiti, po možnosti vsak večer ali vsaj parkrat na teden, zlasti še po naporni hoji tekem dneva ali ako se noge tudi sicer močno potijo.

Vsaj enkrat na teden se skopaj ali vsaj umij celo telo. Telo si dobro namili, nato zdrigni s ščetko ali umivalno krpo in umij. Vsi, ki se pri delu zelo umažejo ali zaprašijo, naj si umijejo celo telo vsak večer. Isto velja za one, ki se mnogo potijo.

Po umivanju in kopanju si mokre dele telesa dobro osuši.

Skrbi, da bodo nohti na rokah in nogah vedno kratki in čisti. Očisti si nohte vsak dan, vsak teden pa si jih pristrži. Ne grizi nohtov ne iz zadrege, ne iz navade, posebno še, ker se za nohti vedno skriva nesnaga z raznovrstnimi gljivicami, ki lahko povzročajo bolezni.

Čisti zobe redno zjutraj in zvečer! Zlasti je važno čistiti zobe zvečer po zadnji jedi, ker sicer ostanejo ostanke hrane med zobmi ali v raznih zobnih piškavostih v zobnih luknjicah, kjer se ponoči razkrajajo, proizvajajo kisline, ki kvarijo zobe. Za čiščenje zob uporabljaj zobno krtačico in malo zobne paste. S krtačico zdrigni zobe spodaj, zgoraj in zadaj, tako da očistiš celo zobovje. Vsako leto enkrat pojdi k zobozdravniku, da ti pregleda zobe. Če pa čutiš z jezikom, da se je kje pojavila luknjica, pojdi takoj k zobozdravniku še preden te začne zob boleti.

Menjaj perilo vsaj vsako nedeljo, če je močno umazano, pa še večkrat. Mislim, da je vsakdo že sam opazil, koliko prijetneje se počuti, če ima na sebi čisto, sveže perilo. Umazano perilo draži kožo, širi se neprijeten duh po znoju in nespagni. Najboljše je vsako soboto kopati se in nato v nedeljo obleči čisto perilo. Ne spij v dnevnem perilu ali celo v obleki, ampak se zvečer umij in nato obleči nočno perilo, ki ga nato zjutraj slečeš, se ponovno umiješ in oblečeš dnevno perilo.

Navadi se reda tudi pri obleki. Obleka je lahko zakrpana, pri delu se lahko umaže, čim pa prideš domov, jo očisti. Ako se je odrgal gumb, ga prišij. Tudi čevlje redno vsak dan ali, ako te potrebno, tudi večkrat na dan očisti.

poslušaj samo z enim ušesom, tako da mu pri drugem že uide, ko še pri prvem prav vstopilo ni, ampak te stvari večkrat zase razmisli in iz novih spoznanj izboljša svoje življenje in svoje delo.

Na Kraljevo sem bil v št. Jakobu. Prav za prav nas je bilo več iz naše vasi, ki smo šli na igro. Rožanci so se namreč že toliko opogumili, da so pokazali na odru svojo domačo igro Miklovo Zalo. Ker upam, da bodo še toliko korajžni in igrali tudi po drugih krajih naše slovenske Koroške in da bodo prišli tudi k nam, kar so mi že na pol obljubili, nam bo naša gospodična učiteljica Nada kaj več povedala o tej igri, da jo bomo boljše razumeli.

"Vsebinska igra vam je vsem znana," ja začela učiteljica Nada "zato je ne bom ponavljala. Dogaja se v Rožni dolini, kjer še danes najdeta imena kmetov, ki nastopajo v igri. Zgodbo so pripovedovali očetje sinovom in profesor Sket Jakob, ki je poučeval na celovski gimnaziji, jo je zapisal v obliki povesti ter je izšla v Mohorjevi družbi. Ko so leta 1937, odkrivali dijak šmarskega okraja na Sketovem rojstnem domu v Mestinju (ob železniški progi med Celjem in Rogoško Slatinjo) spominsko ploščo, ki jo je darovala Mohorjeva družba, so s proslavo tudi združili po Sketovi povesti dramatisirano Miklovo Zalo. Toda to samo mimogrede.

Ko bo Miklova Zalo, kos naše narodne zgodovine, zopet nastopila pot po naših odrih, se spomnimo, kaj nam Slovcem pomeni. Miklova Zalo je zgodba trpljenja slo-

Ne pljuvaj na tla ne doma, ne na ulici, še manj pa v cerkvi ali v drugem javnem prostoru. Pljuvanje je samo po sebi nesnažno in grda razvada, v zdravstvenem oziru pa celo nevarno, ker se v pljunku, posebno pri jetičnih osebah, nahaja na milijone kužnih klic, ki lahko povzročajo jetiko pri drugih ljudeh, posebno pri otrocih, ki se večkrat plazijo po tleh in pri tem lahko okužijo z jetiko. Tako malomaren in škodoželjen vendar ne boš, da bi oližnjega, zlasti otroke spravljaj v nesrečo.

Hodimo redno na veliko in malo potrebo. Zdrav človek hodi na veliko potrebo navadno enkrat na dan. Najbolje je, če te izvrši vsak dan zjutraj, takoj ko vstaneš ali vsaj preden greš na delo. Potem se boš počutil mnogo bolj zdravega in sposobnega za delo. Navadi telo na gotovo uro in potem se tega redno drži. Vsak nered v tem oziru škoduje, posebno, če človek iz raznih razlogov zadržuje iztrebke v sebi. Vsled tega pride prej ali slej do zapreke, ki vodi do napetja v trebuhu, do glavobola, do zastoja krvi v danki, do razžirjenja žil, ki na to navadno počijo in krvavijo, kar se imenuje zlata žila ali hemoroidi. Ta popolnoma nepotreben pojav muči potem mnogo ljudi več let ali celo življenje.

Ne uživaj odvajalnih zdravil brez navodila zdravnika, ker sicer se telo na to navadi in potem sploh ne pride do izpraznitve danke brez zdravil. Zapreka se s tem večja.

Po izvršeni potrebi dobro očisti z mehkim in čistim papirjem ali eventuelno tudi umij kožo okrog izhoda danke, nato pa si umij roke.

Na malo potrebo hodi zdrav človek večkrat trikrat na dan, ako ga žene večkrat, je to navadno posledica prehlada, posebno še, če je mokro ali mrzlo v čevljih, ali pa po hrani, ki učinkuje odvajalno. Ni pametno zadrževati, ako koga sila na potrebo. Pojdi na malo potrebo vedno pred šolskim poukom ali službo, posebno pa pred vožnjo z avtomobilom, ker je slučajni nezgodi poln sečni mehur kriv raznim komplikacijam. Kdor ima občutljive sečne organe, ta naj pazi, da bo imel vedno suhe in tople noge ter spodnji del trebuha.

"Moli in delaj!" je ena najvažnejših življenjskih smernic. Pošveti svoje misli vsak dan par minut svojemu Stvarniku, opravljaj redno vsaj kratko jutranjo in večerno molitev. To bo dalo tvojemu življenju tudi v zdravstvenem oziru močno oporo. Delo človeka krepi.

Navadno ima vsakdo svoj poklic, v katerem se udeležuje in dela. Pa tudi izven poklicnega dela se udeležuje in si izbere kakšno prostovoljno delo, ki te bo duševno razvedrilo in telesno osvežilo. Tudi če imaš počitnice, ne pohajkuj brez cilja, ampak delaj kaj sebi koristnega.

Telovadi redno vsak dan, vsaj 10 do 15 minut delaj proste vaje v sobi, najbolje zjutraj, ko vstaneš, in zvečer, preden greš spat. Telovadi tudi na prostem, bavi se s kakšnim športom, ker to krepi telo in je zanj prijetna sprememba.

Pod lipo

Nedeljska šola pri županu je imela tudi počitnice kot otroci v šoli. Za praznike, kakor so božični, se res ne spodobi, da bi človek letal od doma. Te dni spada družina še bolj skupaj kot sicer. Kakor jo vse leto družil skupno delo, tako jo mora ob božičnih praznikih družiti tudi skupno praznovanje. Praznovanje pa ne obstoja v brezdelju, ampak v skupnem doživljanju božičnim skrivnosti in v še večjem duhovnem zblizanju, v skupni prebitvi duhovnega življenja, v skupnem prebiranju knjig, skupnih molitvah. Očetje in dednje pripovedujejo mladini svoje doživljanje, svoje borbe v življenju in odpirajo pogled v veliki svet. Včasih so prav za prazničke prihajale v hišo mohorjeve knjige: veliki koledar z nešteto koristnimi, poučnimi in zabavnimi sestavki in slikami, povestna knjiga, knjiga o umnem kmetijstvu ali gospodinjstvu, Zgodovina slovenskega naroda, molitvenik ali življenje svetnikov. To je bilo za vsakega nekaj: za očeta in mater, za do- raščajoče fante in dekleta, za šolarje, pa tudi za najmlajše, ki so ogledovali slike in se hoteli vedeti, kaj neki pomenijo, razen tega pa vedno zahtevali, da jim je moral kdo brati iz knjig čudovite pravljice in zgodbe. Tako so bili božični prazniki vedno družinsko doživljanje, ki je vezalo družinske člane še potem, ko so morda morali zapustiti iz

tega ali onega razloga očetni dom. Če so le utegnili, so se vračali za božič domov, če pa so med tem spletli že svoje gnezdo, so v svojem novem domu ohranili iste navade. Zato so vaščani Slovenije vasi nekaj nedelj ostali doma in je imela njihova nedeljska šola počitnice. Novih mohorjevih knjig letos na žalost ni bilo. Moral so poiskati stare, ki jih sedaj ni treba več skrivati po podstrešju, ampak imajo častno mesto na polici v izbi. Upajo pa, da se bodo v novem letu razmere že počasi toliko uredile, da jih bo za prihodnji božič Mohorjeva družba kot nekoč bogato obdarila s slovenskimi knjigami in tradicionalnim koledarjem.

Ko so večernice minule, se je soba kmalu napolnila. Župan Martin se je izločil iz skupine kmetov, ki so živahno razpravljali o oddaji pridelkov, se prerinil v ospredje in spregovoril:

"Božični prazniki so za nami. Zopet smo se zbrali, da nadaljujemo naše skupno izobraževalno delo. Odslej bo naša nedeljska šola zopet odprta vsako nedeljo popoldne. Vabim vas vse, da jo še v naprej tako pridno obiskujete kot doslej in da o stvareh, ki jih tukaj slišite, sami med tednom razmišljate in se o njih medseboj pogovorite. Od naših šole bo imel največ koristi tisti, kdor ne

venskega naroda za časa turških napadov in vdorov v Srednjo Evropo. Mera trpljenja je bila toliko, da je ostala živ in od rodu do rodu se prenašajoč spomin vse do današnjih dni. Saj pa je v tej dobi šlo za več kot za zgolj premoženje, za več kot za zgolj življenje. Šlo je za obstoj slovenskega naroda, ki je bil v tej dobi v pretežni večini samo kmet. Slovenski narod je imel svoje plemstvo, saj je imel svoje dni prav na Koroškem celo sedež in središče svoje lastne države. Toda slovenski plemiči so se sčasoma, kolikor niso popadali v bojih, izneverili drug za drugim svojemu narodu. Zato je vladal med plemičem in narodom prepad, ki so ga povečale pozneje še težave, ki so nastale v zvezi z uvazanjem denarnega gospodarstva. Zato se tudi ne smemo čuditi, da je prišlo zlasti na slovenski zemlji do takih velikih nesoglasij med obema stanovoma. V borbi proti divjim turškim napadalcem je bil slovenski narod, v veliki meri navezan nase in na samopomoč. Gospoda je bila kolikor toliko varna v utrjenih gradovih, ker so turški napadi bili podobni hudourniku, ki ne nadoma zdviža preko struge, ki pa tudi kmalu mine. Kdor je prestal prvi naval, je bil za eno leto rešen. Turki namreč niso imeli navade dolgo oblegati ali prihajati večkrat na leto. Ker za kmeta ni bilo vedno prostora v gradu, so se kmetje oklenili svojih cerkva. Utrdili so jih, obdali z zidom in se tako branili, kakor so pač vedeli in znali in s preprostimi sredstvi tudi mogli.

(Dalje prihodnji).

Naše gospodarstvo

Kmetijska strokovna izobrazba

I.

Znameniti strokovnjak v agrarno-političnih stvareh Aereboc je zapisal v svoji sloviti knjigi „Agrarpolitik“, da o izboljšanju kmetijskega gospodarstva ni mogoče govoriti, če ni kmečko ljudstvo doseglo neke stopnje splošne in strokovne izobrazbe. V isti knjigi pravi nekje drugje, da je kmetijska strokovna izobrazba „najboljša melioracija“. Drugače povedano se pravi to, da strokovno izobražen kmet do izboljšanja svojega posestva več pripomore kot vse druge tehnične izboljšave.

Pomudimo se nekoliko pri teh znamenitih trditvah! Morda bo kdo mislil, da je v današnjih časih o tem pisati odveč. Saj živimo vendar — tako bi kdo domneval — v dobi vesplošnega napredka in skoro pretirane izobrazbe. Naš čas ima šolanje in torej izobraženih ljudi preveč preje kot premalo. To čuti najobčutneje baš naše podeželje. Dandanes že skoro vsak človek misli, da se je preveč učil in predolgo v šolo hodil, da bi še garal na kmetiji.

Res je veliko ljudi, ki tako mislijo. Tako pa mislijo zatogadelj, ker pomena izobrazbe ne pojmujejo pravilno. Izobražen je lahko tudi preprost kmet in delavec, pa zato ni treba kmečkemu in delavskemu življenju in delu obrniti hrbet. Napačno je mišljenje, da naj bo šolana in omikana samo gospoda po mestih in uradih, za kmečkega človeka je pa zadosti le pridna roka in močno telo. „Trpeti in garati kmalu kdo zna tudi brez šol“, tako modruje marsikak kmečki človek; „drugega pa kmečkemu človeku itak ni treba.“

Take miselnosti je še tudi med slovenskimi kmeti na Koroškem več kot dovolj. Zato bomo napredku našega kmetijskega gospodarstva brez dvoma mnogo koristili, če se nam posreči vprašanje izobrazbe na kmetih tako razjasniti in razčistiti, da bodo naši ljudje njen pomen pravilno razumeli in prav vrednotili. Vodilna misel nam bodi zgoraj zapisani stavek strokovnjaka Aereboc-a: izobrazba je najboljša melioracija.

Kaj je izobrazba?

Mnogo je ljudi, ki imajo o izobrazbi izkrivljeno predstavo. Nekateri mislijo, da je omikan samo tak človek, ki je dovršil toliko in toliko šol. Spet drugi so mnenja, da je izobražen tudi, ki zna lepo govoriti, se prijetno obnašati in ki nosi lepe obleke. Tretji pa imajo za izobražene one, ki zavzemajo v človeški družbi visoka mesta in položaje ali pa se kopljejo v bogastvu in izobilju. Vse take predstave o izobraženem človeku so enostranske in napačne.

Za omiko kakega človeka je res merodajno, v koliko šol je hodil. Vendar teka po tem božjem svetu marsikak zemljan, ki je mnogo šol obiskoval, pa je njegova izobrazba vendarle zelo pičila. Da bi pa sklepali na izobrazbo pri človeku, ki se zna lepo obnašati, čedno oblačiti, ali ki sedi na visokem položaju in se vozi v avtomobilu, se zdi samo po sebi nepravilno. Iz skušnje vemo, da sedi kdaj tudi na visokem mestu docela neizobražen bedak. Da se pa dandanašnji v marsikakem avtu vozijo neizobraženi „hohštaplerji“, je tudi znano. Komaj minevajoča doba je ravno koroškim Slovencem dovolj dokazala, kakšni „izobraženi“ tipi so sedeli na odločilnih mestih...

Kaj mora torej imeti človek, da je izobražen ali omikan? Izobražen je tisti, ki toliko ve in zna, da se lahko samostojno odloča glede raznih vprašanj življenja, da je popolnoma kos nalogam svojega poklica in da ima tudi dovolj srčne (notranje) dobre. Znanje si je mogoče pridobiti v šolskih klopih — pa tudi v zasebnem učenju in v življenjskih skušnjah. Skušen starejši kmečki možak brez posebnih šol je lahko življenjsko izobraženejši in modrejši od mlečno-zobega akademika. K resnični izobraženosti pa vedno spada neka mera srčne dobrotljivosti. Surov in brezsrčen človek nikoli ne velja za izobraženca, pa naj bo še tako učen.

Posebno važno je pa pri izobrazbi to, v koliko in kako je človek dorasel nalogam svojega poklica. Vsak odrasel človek ima svojo posebno življenjsko vlogo, ki jo mora „igrati“ na odru življenja. Kdor svojo življenjsko nalogo ali vlogo vsestran-

sko dobro izvršuje, pravimo da je življenjsko naobražen ali omikan. Po tem takem je dober kmet na vasi lahko za svojo stvar bolj izobražen kot povprečen uradnik v pisarni za svojo. Tako vidimo, da je izobrazba nekaj širkega in prilagodljivega za razne poklice.

Vrste izobrazbe

Izobrazbo delimo na več vrst. Za naše potrebe tukajle bo zadosti, če si ogledamo glavni dve vrsti izobrazbe: 1. splošno ali občo izobrazbo; 2. poklicno-strokovno izobrazbo. Obe vrsti sta za vsakega, zlasti pa tudi za kmečkega človeka neobhodno potrebni.

Splošna izobrazba je tista, ki je za ljudi raznih poklicev enaka. Kmečki človek črpa to izobrazbo v ljudski šoli; ta šola je sploh temeljna šola za vsakega, tudi najbolj učnega človeka. Brati, pisati, računati in še nekaj drugega splošnega znanja se enako mora učiti vsakdo. Pomena in velike važnosti ljudske šole ne moremo nikoli zadosti poudariti. Za našega kmeta pa, ki nima priložnosti in možnosti obiskovati še višje splošne šole (kakor so n. pr. meščanske šole, gimnazije), je ljudska šola edina šolska izobraževalnica splošnega znanja. Če ta ni dobra, je kmečko ljudstvo obrojeno na zelo pomanjkljivo občo izobraženost. To je zlasti slučaj pri slovenskem podeželskem ljudstvu na Koroškem, kateremu je bila prejšnja ljudska šola ponemčevalnica, ne pa splošna izobraževalnica. Posledice so zelo hude. Sedaj upamo na boljše čase v tem pogledu.

Poklicno-strokovna je tista izobrazba, ki človeka usposobi za življenjski poklic. Šol za to izobraževanje je več vrst: trgovske, razne obrtne, kmetijske, tehnične, razne fakultete na visokih šolah itd. Mi se sedaj pri drugih ne bomo mudili, kakor pri tistih, ki so potrebne za naše kmečke gospodarje in gospodinje. Slovensko ljudstvo na Koroškem je v glavnem in pretežno kmečko. Njegov poklic je v ogromni večini kmetovanje in kmečko gospodinjstvo. Zato nas pa predvsem zanima kmetijska poklicno-strokovna izobrazba in tiste ustanove, ki do te izobrazbe pomagajo.

(Dalje prihodnjič)

Za brezmesne dni

Jedilnik: Ječmenčkova juha z zelenjavo — Ocvrti rezanci in kompot ali solata

Pojasnila:

Ječmenčkova juha z zelenjavo: V tri litre slane vode zakuhaj četrt litra ječmenčka. Med tem deni v kozico žlico masla, zaručni v njem nekaj drobno zrezane čebule. Zreži na drobne kocke korenček, koreninico petršilja in ohrovtov štorček. Vse to deni k čebuli. Ko si vse lepo prepražila, zalij z juho v kateri si kuhala ječmenček, vse skupaj dobro premešaj in stresl nazaj k ječmenčku. Prideni tudi dišav po okusu, strok dobro seseklanega česna in zelenega petršiljčka. Ko se ječmenček zmeha, je juha gotova.

Ocvrti rezanci: Potrebujete četrt litra pšenične moke, sladkor, nekoliko vina ali mošta, dva rumenjaka ali jajčni prašek. Iz teh dodatkov napravite redko testo in skozi lijak vlivajte prev počasi v razbeljeno mast. Delajte pazljivo, da bodo nastali prav lepi zlatorumeni rezanci. Potresite jih s sladkorjem in servirajte s kompotom. Če pa jih daste na mizo s solato, tedaj opustite sladkor. Podajo se tudi h kavi ali čaju.

Ali že veste?

... da se ni treba ustrašiti, če vam plamen iz štedilnika uide v ponev, kjer imate prežganje. V tem slučaju ne pihajte kakor brez uma, temveč pograbbite prvo kuhinjsko desko, ki jo imate pri roki, ter plamen zadušite.

... da lahko odstranite tobačni duh iz zakajene sobe tako, da obesite vanjo vlažno gobo čez noč, ki bo potegnila ves neprijeten duh.

... da imate tudi pozimi lahko prozorno čista okna, čeprav jih vsled mraza ne morete umivati, ako jih vsak dan pri pospravljanju odrgnete s časopisnim papirjem.

Rak na sadnjem drevju

Rak na sadnem drevju je rana, ki se začenja v les, se širi na vse strani ter povzroča bule in obronke. Vsak sadjar pozna to bolezen. Povzročitelj te bolezni je neka glivica, ki se naseli na onih vejah, ki so po vremenskih nezgodah ali živalskih povzročiteljev že deloma ranjene. Pojavlja se predvsem na jablanah. Rak je ali odprt ali pa zaprt. Odprti rak se začne razvijati okrog vejice ali v pazduhi med dvema vejama v obliki večje ali manjše rane, ki jo obdajajo raztrgani robovi. Zaprti rak se pa pojavlja v obliki nabreklih, debelih kot oreh ali celo kot otroška glava. Rak napada mlado in staro drevje, močne in šibke veje.

Kako nastane ta bolezen? Na rakovih ranah opazimo poleti, posebno če je dalj časa deževno vreme, bele mozoljčke, podobne drobnim kosmičem iz vate. Ti mozoljčki pokrivajo vso rano. Pozimi in na pomlad pa nastanejo na ranah rdeče bradavičice, ki zrastejo na gosto po razpokah na rani. Ti poletni in zimski zametki rode seme — trose, ki jih veter raznaša na vse strani. Ako pade tros v razpoklino ali kakršnokoli rano v koži sadnega drevja in če je drevo dovzetno za to bolezen, vzkali in požene nežno nitko — koreninico, ki prodira v lub ter se tam razraste prav kot rastlinske korenine v zemlji. Kamorkoli sežejo te glivice, koža odmrje in se posuši. To je prvi pojav raka. Ker so te poškodbe v začetku le malenkostne, jih niti ne opazimo. Drevo skuša rano zaceliti, zato dela ob robu rane obroč, ki naj bi jo zalil. Toda predno se rana zaceli, prodre glivica dalje v nežne dele obroča in se razvija dalje. Drevo poskuša znova zaliti rano, ki je sedaj že večja, a ko se dela ob robu rane nova koža, jo zopet umori razvijajoče se podgobje. Rana se torej ne zaceli, ampak je vedno večja. Ako je bila prvotna rana razmeroma velika, rast drevesa pa ne dovolj živahna, ostane rana odprta. To je odprti rak. Če so pa prve kali povzročile le majhno rano, ki jo je drevo skoro popolnoma zalilo, se razvija bolezen bolj na znotraj. Tedaj govorimo o zaprtim raku. V rakove rane se radi naselijo tudi razni živalski škodljivci, ki najdejo tu primerna skrišališča in hrano.

Niso vse sadne vrste enako dovzetne za raka. Sadjar ima vedno priliko opazovati, da so le nekatere sorte vedno napadene od raka, drugih se pa ne loti. To izkustvo je treba izkoristiti in takih sort, ki so v kakem kraju proti raku neodporne, tu ne smemo več saditi. To je najuspešnejša obramba proti raku. Dalje ne bomo sadili drevja, posebno jabolk ne, v prevlažno ali močvirno zemljo, ker na takih tleh dela rak največ škoda. Prav tako niso primerne zaduhle, senčne in vlažne lege. Premočno in enostransko gnojenje z dušičnimi gnojili, zlasti z gnojnicjo, tudi pospešuje rakovost. Tudi pomanjkanje apna v zemlji vpliva neugodno na odpornost sadnega drevja proti raku. Gnojenje z apnom, kalijem in fosforom kislino ugodno vpliva na čvrstost in odpornost lesa, ki se ga zato težko prime rak ali tudi kaka druga bolezen. Za obrambo sadnega drevja proti rakovosti je potrebno tudi redno čiščenje in škropljenje. Končno seveda nikakor ne smemo trpeti v sadovnjaku rakovih dreves, odkoder bi se lahko stalno širila ta bolezen na drugo drevje.

Pri zdravljenju rakovega drevja moramo vedno upoštevati vzroke bolezni. Močvirno zemljo na primer osušimo, pri gnojenju se ogiblujemo dušičnih gnojil, pač pa dajemo zemlji obilo apna, kalija in fosforne kisline. Šele če smo odpravili vzroke, ki so omogočili pojav rakovosti, se lotimo posameznih rakovih ran. Odprte rane izrežemo in izdobljemo prav do zdrave kože in lesa, naker jih dobro zamažemo s smolo. Najbolj prikladni za to delo sta zima in pomlad, predno začne drevje odganjati. Tudi drevesni karbolinij in dendrin sta uspešni sredstva proti raku. Za starejša drevesa in debele veje vzamemo pol vode in pol dendrina, pri mlajšem drevju in tanjših vejah pa dve tretjini vode ter eno tretjino dendrina. Tudi za ta način zdravljenja je najprimernejši čas kadar drevje počiva. Močno rakovega drevja sploh ne bomo mogli več ozdraviti, zato ne kaže drugega kot da ga posekamo in sežgemo.

Kmet — kako vzvišeni poklic. Medtem ko drugi ljudje vrše svoja opravila stisnjeni med štiri stene, pod zemljo, ali v mračnem ladjinem trupu — pozna kmet le dve mejji: nad njim se boči modro nebo, a okrog njega raste in cvete njegovo polje..

Ženski kotiček

Ah te nogavice!

Danes prav gotovo ni nobenega dekleta ne žene, ki ji ne bi nogavice delale pregla-lic in dale dosti dela, predvsem še zato, ker si ni mogoče nabaviti novih. Posebno matere s skrbjo premišlujejo, kako bodo obule otroke čez zimo. Otroci toliko potr- gajo, a krpanje jemlje precej časa.

To delo si boste lahko precej olajšale, če boste še nove ali vsaj cele nogavice lepo podšile, in sicer podšijete vrhove prstov in peto na narobni strani prav tako, kakor če bi krpale staro nogavico. Seveda morate nogavico podšiti s prejico iste barve, kakršna je nogavica. Volnene nogavice podšijete seveda z volno. V ta namen se poslužite kake stare volnene nogavice. Če boste to delo skrbno izvedle, se bodo drugi deli nogavic preje strgali kakor pa prsti in pete, ki ste jih podšile.

Trpeznost in trajnost nogavic se pa lahko ohrani tudi še na tale način: nogavice morate čimvečkrat menjati in jih preprati. Če nogavice preveč dolgo nosimo, se zelo zamažejo in jih moramo pri pranju močno drgniti. Mnogo manj se pa kvarijo, če jih večkrat menjamo nogavice, kajti čista nogavica je prožna in topla, a v znojnih in umazanih nogavicah kaj rado zebe.

Trajnost nogavic zavisi od pranja samega. Z močnim drgnjenjem se nogavice zelo kva-

rijo. Nogavice moramo gnesti v milnici, in sicer najprej na lice in potem na narobni strani. Ne smemo jih nikdar ožemati, temveč jih moramo samo v pesti stisniti, da odteče vsa voda. Ko ostane voda popolnoma čista jih splaknemo še v mlačni vodi, kateri smo pridale nekoliko kisa. Sušimo jih na zračnem prostoru, najbolje na prostem.

Faziti moramo tudi na obutev. Na prstih in na peti mora biti tudi podloga v čevlju cela, če ne se nogavice hitro raztrgajo. Tudi se večkrat strgajo radi predolgih nohtov na prstih, še največkrat pa zaradi predolgega nohta na palcu. Zato je najbolje, da ne negujemo samo nogavic, temveč tudi noge. Podloga v čevlju pa bo tudi bolj trpežna, če bomo čevelj vsakokrat obuli z žlico. Če je pa podloga že tako pretirana, da je ne moremo več zlepiti, takrat pa naredimo iz baržuna ali mehkega blaga posebne prste in peto, ki ju nataknejo preko nogavic. Tudi tako si boste prihranile mnogo nogavic in časa, ki bi ga drugače zapravljale s krpanjem.

PONOČI IN PODNEVI

Mati: „Kako ste se vendar drznili poljubiti mojo hčer sredi noči?“

On: „Da, zdaj, ko je dan, se tudi sam temu čudim.“

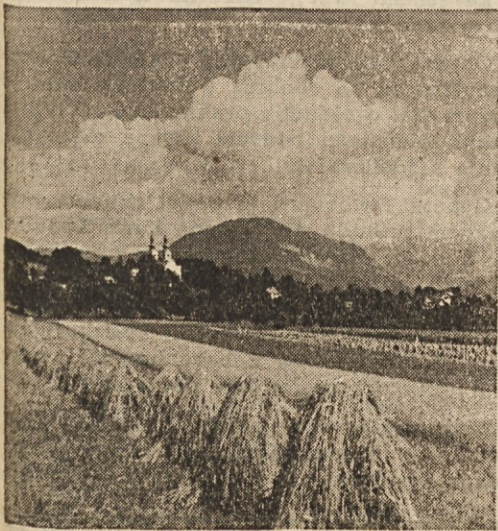

Domace novice

HODIŠE

Ena izmed krasot prelepe Hodiške doline je tudi naše Hodiško jezero. Poleti je vse živo ob jezeru, kajti vsak hoče osvežiti v hladni vodi svoje telo. Pa tudi pozimi je na jezeru vse živo. Komaj se prične delati nad jezerom ledena skorja, že vidimo mladino, kako se hodi drsat in sankat na led. Tako je bilo tudi letos. Ledena skorja nad jezerom pa ima še drugo praktično stran. V jeseni pripravijo kmetje steljo in drva in jo puste na oni strani jezera. Pozimi pa, ko jezero zamrzne, zvoziijo to preko jezera domov.

Tako je šel v gozd tudi preteklo soboto Kompajn Franc, po domače Pustov iz Zelez-

Pogled na Žihpolje

nice po zamrzlem ledu preko jezera. Ker je bilo malo bolj južno vreme, je ledena skorja nekoliko popustila in 44 letni Pustov gospodar je padel v jezero. Ljudje ob jezeru so v mraku zasliali obupne klice na pomoč. Tako jo se odzvali trije Sabotnikovi fantje: France, Erni in Gidi in rešili Pustovega gospodarja iz mrzlega jezera. Nesli so ga domov in ga zopet vrnili družini. Pogumnim Sabotnikovim fantom je hvaležen ne samo Pustov gospodar, ampak tudi vsi Hodišani. Ta dogodek pa naj bo opomin naši mladini, da ne bo preveč korajžna na ledu, posebno sedaj, ko je vreme malo bolj južno in se deloma taja led. Skoro vsako leto se zaradi nepredvidnosti zgodi kakšna nesreča. Starši bi morali zato bolj paziti na svoje otroke.

Praznik sv. Antona smo v naši fari praznovali letos prav posebej slovesno. Svetemu Antonu smo se zahvalili za njegovo priprošnjo in varstvo, obenem pa smo ga prosili za srečo in zdravje pri naših družinah in pri živini. Podružnica sv. Marjete, ki je oddaljena od Hodiš tričetrt ure, ima stranski oltar, ki je posvečen sv. Antonu. Oltar je bil postavljen že leta 1676. in leta 1882 prenovljen. Ti dve letnici sta namreč zapisani na oltarju, tako da vsakdo lahko ve, iz katere dobe je oltar. Pri tem oltarju smo se torej zbrali k službi božji. Prišli so ljudje, ne samo iz hodiške župnije, temveč veliko je bilo tudi tujcev iz sosednjih župnij, iz Otoka, iz Škofič ter od drugod. Imeli smo dve službi božji. Glavno opravilo je imel gospod dr. Janko Mikula, ki je zbranim vernikom govoril o sv. Antonu. V svojem govoru je orisal razmere, v katerih je živel sv. Anton in povdaril, da so tudi danes razmere v svetu zelo podobne onim, v katerih je on živel. Veliki časi pa zahtevajo velikih zatajevanju, pa tudi v lepem krščanskem življenju. Posnemajmo ga v tem tudi mi! Med svetlo mašo je pel hodiški cerkveni zbor pod vodstvom gospoda Pavliča.

Glasbeni dogodek v Celovcu

V ponedeljek zvečer je bil v dvorani Društvenega doma (Schauspielhaus) v Celovcu koncert s skladbami Griega in R. Strausa za klavir in violo. Sodeloval je priljubljeni tenorist Treffner, rojak naše zemlje. Preko dvorane je toplo zavelo, ko je mladi umetnik zapel Griegovo „Pomlad“. Njegov sočni glas je prinesel v ta zimski večer vizijo bodoče pomladi.

Odkar je minula vojna in ima Cerkev polno svobodo, se tudi pri nas lepo razvija versko življenje. Posebnost, ki jo imamo v Hodišah, je ta, da imamo vsako nedeljo posebno službo božjo za šolsko mladino; in pri tej službi božji pojejo otroci sami. Kako prijetno je poslušati petje nežno ubranih glasov! Posebno božične pesmi, ki so polne otroške ubranosti, znajo naši otroci lepo zapeti. In naj si bo to pesem: „Poslušajte vsi ljudje“, ali pa: „Glej zvezdice božje migljajo lepo“. Kako lepo in ubrano znajo peti naši mali slavčki, je dokaz tudi to, da je cerkev pri mladinski službi božji vedno polna. Odrasli namreč tako radi poslušajo otroško petje, ki prihaja iz čistih in nedolžnih src; in zraven še oni pomagajo prepevati otroške pesmi. Pa tudi mladina sama je navdušena za petje. Vsak teden se v velikem številu zbira k pevskim vajam in se na pamet uči svetih pesmi. Tako vsak, tudi najmanjši, prinese žrtev Bogu na oltar in s svojim petjem olepša mladinsko službo božjo.

Žitara vas

„Slava Bogu na višavah, ker je zopet mir na zemlji“, tako je duhovni oče naše župnije pozdravil svoje vernike, ko je zadnjo nedeljo preteklega tedna bral zahvalno mašo za srečno vrnitev mož in fantov iz vojne. Veliko število nas je bilo, ob obhajilne mise, pa daleč zadaj pod korom smo stali in po dolgem času zopet poslušali svojega draga pastirja, ki nam je v lepi domači besedi govoril o božičnem miru. V mislih smo še enkrat prešli vse trpljenje, ki smo ga v dolgih letih preživeli, nato pa smo zbrisali žalostne spomine ter s sklepom, da se preteklost ne sme nikdar več ponoviti odšli na svoje domove.

Glinje pri Borovljah

Na dan sv. Valentina, našega farnega patrona, 7. januarja se je zbralo pri nas veliko ljudstva od vseh strani. V velikem številu so prišli bližnji sosedje Borovljani, častno so bili zastopani Šmarječani in prebivalci visokih Sel. Mnogo pa jih je tudi prišlo iz celega Roža. V prejšnjih časih so prišli celo od onstran Ljubelja, kar pa je za sedaj nemogoče. Župna cerkev, ki bi druge nedelje mogla sprejeti še precej ljudi, je bila ta dan do zadnjega kotička napolnjena. Med vsemi tremi mašami je prepeval pevski zbor, ki ga vodi ga. Memmer. Vse praznovanje je poteklo letos zopet slovesno. V prejšnjih letih je bila vsaka slovesnost na ta dan pre-

Šmarjeta v Rožu

V torek dne 22. t. m. se je po Šmarjeti in okolici nenadoma raznesla žalostna novica, da je ponoči nenadoma umrl daleč naokoli znani posestnik iz Vrha nad Šmarjeto Jožef Plaznik. Vse je ta žalostna novica zelo presenetila, kajti pokojnik je bil sredi najlepših moških let. Pokojnik se je vračal v zgodnjih večernih urah domov od svojega sosedja, kjer je bil na obisku. Med potjo ga je zadela srčna kap in tako so ga našli domači zjutraj mrtvega. Vse znanice je njegova nenadna smrt zelo presunila, vsem pa je resen opomin, da smrt ne izbira samo med starimi. Pokojnik zapušča še mater, ženo, tri sinove, od katerih je eden pogrešan pri vojaki, in mladoletno hčer. Družini, ki je na tako tragičen način izgubila svojega očeta, pa naj bo izrečeno naše iskreno sožalje!

V nedeljo dne 20. januarja je prišel med nas naš prejšnji dušni pastir, sedaj prošt v Podkunosu, preč. gospod Lenard Trabesinger. Pri obeh službah božjih se je gospod prošt z lepimi besedami poslovil od svoje prejšnje fare. Lepe, vsodbudne besede prejšnjega dušnega pastirja so šle vsem prav do srca.

povedana. Ljudje so morali kot običajno na delo, cerkev pa je imela strogo zapoved, da jih ne sme z raznimi slovesnostmi ovirati. Vsak prekršek so strogo kaznovali. Letos pa so ljudje zopet dokazali, da jih od lepih cerkvenih običajev nihče odtrgati ne more.

Obsodbe vojaških sodišč

LIENZ

Vojaško sodišče v Lienzu je obsodilo Jakoba Ugolkowa na 42 dni zapora. Šel je brez dovoljenja v zaporni pas ter nezakonito prekorajčil državno mejo. Razen tega je bil v posesti neprijavljenih inozemskih valut. Denar je bil zaplenjen.

Martin Oppenheimer in Paul Mattersberger, oba mladoletna, sta se morala zagovarjati zaradi tatvine bencina, ki sta ga ukradla iz nekega angleškega avtomobila. Obsojena sta bila na devet mesece pogojno. Oppenheimer je bil razen tega kaznovan z denarno kaznijo S 150, Mattersberger pa z S 100.

Peter Egger je bil obsojen na tri mesece zapora zaradi posesti orožja in municije.

ŠT. VID ob GLINI

Pred vojaškim sodiščem so se morali zagovarjati Otto Kuhs, Jožef Muralt oba iz Feistritz-Pulsta ter Peter Moser in Johann Sallinger oba iz Sorgerberga, ker se niso odzvali pozivu avstrijske oblasti za obvezno delo delavskega urada v Št. Vidu ob Glini. Obsojeni so bili na šest mesece zapora.

Ten minutes English:

IX.

I. Possesive Pronouns — Svojilni zaimki.

my — moj
your — tvoj, Vaš
his — njegov
her — njen
its — njegov
our — naš
your — vaš
their — njihov

1. Where is your neighbour? — Kje je Vaš sosed?
2. She missed her train. — Zamudila je njen (slov. prav.: svoj) vlak.
3. We play with our friends. — Igramo z našimi (slov. prav.: svojimi) prijatelji.
4. The miners come from their work with their lamps in their hands. — Rudarji prihajajo z njihovega (slov. prav.: s svojega) dela z njihovimi (slov. prav.: s svojimi) svetilkami v njihovih (slov. prav.: svojih) rokah.
5. It is my (own) Book. — To je moja (lastna) knjiga.
6. Have you a house of your own? — Imate Vašo (slov. prav.: svojo) lastno hišo?
7. The colour of the book — its colour. — Barva knjige — njena barva.

8. Put the book back in its place. — Položite knjigo nazaj na njeno mesto.

9. They put on their caps. — Oni dajo njihove (slov. prav.: svoje) čepice na glavo.

10. A friend of mine. — Eden mojih prijateljev.

II. Everyday Expressions and Phrases. — Vsakdanji izrazi in stavki.

1. Ask a policeman. — Vprašajte policajalca.
2. I know nothing of it. — Ne vem nič o tem.
3. I am very sorry to have kept you waiting. — Zelo mi je žal, da sem Vas pustil čakati.
4. I regret that I must refuse your petition. — Obžalujem, da moram Vašo prošnjo odkloniti.
5. I am sorry I can't tell you. — Žal Vam tega ne morem povedati.

*

Prihranite si tekst za ustneni pouk angleščine, ki bo v nedeljo ob 20 uri 15 minut v celoškem radiju. Poslušajte dobro, da bo imel vaš pouk res uspeh.

Kmečkim ljudem delo na lastni zemlji

(Nadaljevanje in konec)

Tudi naša domovina je bogata na ljudeh, katerih edino premoženje so pridne roke in številna družina. Med temi je en del že pravih proletarcev, drugi del pa so tisti kmečki mladi ljudje, ki jih bajta in premajhna domačija ne moreta preživiti. Vprašanje zaposlitve enih in drugih moramo ločeno obravnavati.

Kmečki ljudje morajo prvenstveno biti zaposleni na kmečki posesti. Ker mora biti smoter vsake uspešne gospodarske in družbene prenove ta, da ljudi odreši revščine in beraštva, moramo delati na tem, da tudi kmečkim ljudem preskrbimo delo na lastni zemlji. S tem, da pomnožimo število kmečkih hlapcev, dekel in poljedelskih delavcev, nismo še prav nič storili. Ljudi je treba postaviti na lastne noge in jim dati vsaj skromno premoženje, ki si ga bodo s pridnostjo, varčnostjo in marljivim osebnim delom polagoma večali, ali pa vsaj ohranili. In tako zadenemo na vprašanje agrarne reforme, to je razlastitve, omejitve in razdelitve veleposestniške zemlje, odvzema plodne zemlje iz posesti nekmetov in dodelitve te zemlje malim kmečkim ljudem. Če priznamo načelo, da zasebna lastnina ni neomejena, temveč je socialno vezana, potem se tudi pravični in pošteni delitvi veleposestniške in nekmetke zemlje ne moremo upirati. Predpostavljam, da taka reforma ne sme biti navadna tatvina in rop, marveč mora biti urejena sporazumno z lastniki in primerno odškodovana. Država naj pomaga z dolgoročnimi in brezobrestnimi posojili kmečkim ljudem, da bodo polagoma postali pravi samostojni gospodarji.

Delavcem stalen in pravičen zaslužek

Industrijskim delavcem je treba zagotoviti delo in zavarovati stalnost zaslužka. Zato mora tudi državna oblast imeti zanimanje za delovne pogodbe. Družbeno vprašanje živo zadeva tudi državo, ki se bo morala enkrat za vselej otrestiti liberalnega naziranja, češ, da je država samo policija, ki ima le dolžnost skrbeti za javen red in mir, ki ima le to skrb, da pazi, če vsi državljani izpolnjujejo državne postavbe in na teh postavah sklenjene medsebojne pogodbe. Sodobna ljudska država se bo morala zanimati tudi za vsebino in duha važnih družabnih pogodb. In v to vrsto prav gotovo spadajo delovne, mezdne pogodbe, ki jih medsebojno sklepajo delavci in delodajalci. Ni res, da je za družbo in njeno blaginjo važno le to, da pogodbeniki lojalno izvršujejo pogodbe. Pogodbenika se lahko dogovorita, da bo delavec delal tudi za 50 grošev na dan in gospodar mu jih bo vestno in točno izplačal, bo lojalno izpolnjeval pogodbo. Za družbo je važnejše vprašanje, ali je ta pogodba pravna in s stališča družabnih koristi dopustna, ali bo delavec s tako plačo tudi mogel živeti. Dobro nam je znano, pod kakimi okoliščinami premnogokrat delavci sklepajo delavne pogodbe. Če torej zahtevamo, da se mora državna in javna oblast zanimati tudi za moralno in socialno plat pogodbe, še države ne zavajamo v kak totalitarizem, temveč samo uveljavljamo načelo, da mora država skrbeti za občo blaginjo svojih državljanov, ker tako uspešno skrbi tudi za koristi posameznikov. S tem hočemo samo to, da bo država s svojo močjo, oblastjo in ugledom zaščitila delavca pred izkoriščanjem od strani delodajalcev. Vprašanje delavskega zaslužka, višina in stalnost zaslužka je tako važna za družbeno življenje, da ga moramo resno in nepristransko proučiti.

Danes smo ugotovili to, da je za družabni red in mir in za občo blaginjo najbolj važno, da vsi, ki so delazmožni, dobijo delo in da delajo. Prva skrb družbe je ta, da je vsak njen ud pridobitno zaposlen.

Korte

V vnožju Karavank, med Obirjem in Grintavcem leži vas Korte, v kateri je le pet kmetij z nekaj kajžami, v katerih domuje do pedeset prebivalcev. Ceravno je vas visoko v planinah, slovi vendar daleč na okrog zaradi svoje lege in dobrih pašnikov, ki se širijo od Košute, pa tja do Grintavca. V času vojne je tudi ta mala gorska vasica doprinesla svoj delež. Požgane hiše in osmojeni tramovi podrtih gospodarskih poslopij štrlijo v zrak in čakajo pridne roke, ki jih bo zopet pokrila in jih usposobila za njihov namen. Počasi se vrača življenje v vas. Sneg pokriva ravan, v nizkih hišicah pa si pridne roke pripravljajo predpogoje za boljše življenje.

Kaj je novega v Avstriji

Avstrijski zastopniki za USA, Veliko Britanijo in Francijo

Iz Dunaja poročajo, da je avstrijska vlada pred nedavnimi zaprosila vlade Združenih držav, Vel. Britanije in Francije, da izdajo dovoljenje za upostavitve avstrijskih uradnih zastopnikov v njihovih državah. Sedaj so gori omenjene države izdale zadevna pooblastila in sicer za Washington dr. Ludviku Kleinwächterju, za London Henriku Schmidu in za Paris Norbertu Bischoffu. Imenovani bodo zastopali Avstrijo kot izredni poslaniki in opolnomočeni ministri.

Izjava avstrijskega zveznega predsednika

Zvezni predsednik dr. Karl Renner se je razgovarjal z dunajskim poročevalcem čehoslovaškega tiskovnega urada in mu med drugim rekel:

„Priznanje avstrijske vlade s strani zaveznikov, daje Avstriji možnost, da ima svoje diplomatske zastopnike pri vseh štirih vele-silah in sosednih državah. Dalje je naglasil, da bo v kratkem razširjen delokrog avstrijske vlade. Kot najvažnejši problem je označil zvezni predsednik boj proti nacističnemu duhu. Po začasni rešitvi valutnega vprašanja bo morala avstrijska vlada skrbeti, da reši problem prehranjevanja. V zvezi s tem upa dr. Renner, da bodo prispele pošiljave UNRRE začetkom marca.“ Na vprašanje dopisnikarja, kako si predstavlja dr. Renner politiko v Podonavju v zvezi z novim položajem, je odgovoril zvezni predsednik, da mora ostati Avstrija politično popolnoma neodvisna, kar ne izključuje tesnih trgovskih odnošajev z vsemi sosednimi državami.

Vojaški guverner je obiskal zgornje avstrijske občine

Dne 9. januarja sta uradno obiskala vojaški guverner Zgornje Avstrije polkovnik Hana in deželni glavar dr. Henrik Gleibner zastopstvo vojaške vlade in okrajno glavarstvo v Grieskirchnu. Nato sta nadaljevala pot v Ried. Še pred razgovori so dr. Gleibnerju predstavili vse vodje oddelkov glavarstva, ki so mu poročali vsak o svojem delu. Kot napredek je treba označiti, da bo v bodoče vojaška vlada obravnavala vsa politična vprašanja skupno z avstrijskimi oblastmi, s čimer bo zagotovljeno pravično reševanje nacističnega vprašanja. Obravnavali so tudi vprašanje obnove in pokrajini.

Dajte vojnim žrtvam delo in možnost zaslужka

Od uradne poročevalske službe deželne vlade smo prejeli v objavo sledeče:

Na tisoče in tisoče mladih vojakov se vrača v domovino duševno in telesno poškodovanih in prevaranih v svojih upih. upih.

Treba je torej pomagati tem sinovom naše zemlje, da se bodo lahko zopet vrnili v normalno življenje in zadobili možnost zaslужka.

S pravilnim vodstvom delovnega posredovanja je treba vsakomur na podlagi njegovega znanja in z ozirom na njegove telesne poškodbe dodeliti delovno mesto, ki mu bo omogočilo zajamčiti skromen napredek, kajti državna podpora brez dvoma ne bo zadoščala.

Po nalogu Britanske vojaške vlade na Koroškem sta bila deželna vlada, oddelek socialna oskrba, kakor tudi deželni sanitjski direktor opolnomočena, da setavita odbor, ki si bo do zakonite ureditve delovnega posredovanja prizadeval, odkazati vojnim poškodovancem delovna mesta.

Pravkar sestavljeni odbor, pod vodstvom deželnega svetnika Krašniga, ki sestoji iz zastopnikov deželnega invalidnega urada, delovnega urada, trgovske in obrtne zbornice, sindikatov, deželne zveze vojnih poškodovancev vdov in sirot, deželnega sanitjskega direktorja, raznih strokovnih zdrav-

nikov in učnih oseb, se obrača na vse obrate svobodnega gospodarstva, monopolske uprave, javnih uradov in oblasti s prisrčno prošnjo, da pri vsakem nezasedenem delovnem mestu pretehtajo, če bi se ne moglo nastaviti kakšnega vojnega poškodovanca. Posebno se naproša, da se delovna mesta, katera ne zahtevajo ravno popolno zdravje in telesno nepoškodovanost, prihrani v prvi vrsti za vojne poškodovance.

Z dobro voljo bo pač lahko vsako podjetje našlo možnost da nastavi nekaj vojnih poškodovancev in to tembolj, ker napredujoča kirurgija in ortopedska oskrba omogočata, da prizadeti lahko tudi ob najtežji telesni poškodbi še vseeno izrablja svoje preostale moči.

Vsled tega se naproša, da se nemudoma prijavi vsako prosto mesto deželnemu delovnemu uradu v Celovcu ali deželni zvezi vojnih poškodovancev, vdov in sirot Koroške, Heuplatz 3.

Na vsa druga vprašanja, ki se tičejo vzgoje in preobrazbe bo odgovoril deželni invalidni urad, Celovec, Avgust-Jaksch-cesta.

Vsak podjetnik in obratovodja ter vodja urada naj pomisli, da je za obnovo Avstrije in zboljšanje našega gospodarstva predpogoj, da se pravilno in pametno uporabi vse delovne moči.

Dunaj

Število zločinov, ki jih povzročajo civilisti, kakor tudi število prometnih nesreč, polagoma narašča. Omenili smo, da pretekli teden ni bilo nobene prometne nesreče, katere bi bil kriv zgolj zavezniški sofer. Trenutno je v prometu 1.418 vozov cestne železnice, to je 82 več, kakor pretekli teden.

Položaj preskrbe z elektriko se ni spremenil. Še vedno je pomanjkanje vode. Zavezniški so izdelali načrt, da bi prihranili pri cestni razsvetljavi 50% toka. Omejitve uporabe toka ni predvidena, temveč le sprememba v razporeditvi. Do sedaj je bilo prihranjeno že 20%.

Po vseh mestnih okrajih raznašajo pošto najmanj enkrat na dan, v nekaterih dvakrat, v prvem okraju celo trikrat. Od 110 poštnih uradov jih deluje zopet 96 in ti dnevno razpošiljajo 280.000 do 300.000 poštnih pošilk. Odkar ima Avstrija zopet poštno zvezo s

celotnim inozemstvom, razen Nemčije in Japonske, razpošiljajo dnevno 35.000 poštnih pošilk v inozemstvo.

Dunajska poštna direkcija razpolaga z 72 avtomobili. Razen tega je zopet upostavljeno 14 avtobusnih prog, ki oskrbujejo prevoz pošte in ljudi v razdalji 75 do 100 km.

Uspešni zaključek trgovskih razgovorov z Italijo

Po uspešnih dvotedenskih razgovorih, ki so bili do 19. t. m. na Dunaju, so bila zaključena avstrijsko-italijanska trgovska pogajanja.

Določili so glavne smernice pogodbe o izmenjavi blaga. Pogodbo morajo odobriti še zavezniške sile.

Pri sprejemu v čast italijanske trgovinske delegacije je zvezni minister dr. Fischacker z zadovoljstvom ugotovil, da so imela italijansko-avstrijska trgovinska pogajanja popoln uspeh. Po mnenju udeležencev je po-

godbo o izmenjavi blaga smatrati kot mnogo obetajoč začetek upostavitve gospodarskih odnošajev med Italijo in Avstrijo.

Glede proizvodnje blaga se gospodarstvi Italije in Avstrije dopolnjujeta, ker potrebuje vsaka od teh držav blago, katero izdelujejo v drugi državi preko lastne potrebe. To je tudi vzrok, da je medsebojna zunanja trgovina med obema državama pred priključitvijo stalno naraščala. Naloga Avstrije je, da tam nadaljuje, kjer je bila prisiljena končati leta 1938.

Zavezniški svet je obravnaval trgovski promet med posameznimi pasovi

Habsburško vprašanje in problem beguncev

Pod predsedstvom generala Mark W. Clarka je bilo dne 22. januarja redno zasedanje Zavezniškega sveta. General Clark, divizijski general Sir Richard Mc Creery, maršal Sovjetske zveze Ivan Konjev ter general Emile Bethouard so razpravljali skupno s svojimi političnimi svetovalci in namestniki problem svobodne izmenjave blaga ter prevoz razpoložljivih presežkov blaga med posameznimi štirimi zasedbenimi pasovi Avstrije in so se odločili podvzeti korake za doseg izmenjave in prevoza.

Zavezniški svet je obravnaval tudi obnovo plovbe na Donavi.

Obravnavali so tudi celo vrsto zakonskih osnutkov in jih odobrili. Zavezniški svet je razpravljal o sedanjih prehranjevalnih vprašanjih Dunaja in podvzel ukrepe za izboljšanje razdelitve živil.

General Bethouard je podal izjavo o nedavnem prihodu nadvojvode Karla Ludvika in Roberta Habsburškega ter o tozadavnih ukrepih, ki so bili podvzeti. Zavezniški svet je ponovil svojo odločnost, dati avstrijski vladi vso podporo, da potrdi avstrijski zakon, ki prepoveduje Habsburžanom bivanje v Avstriji oziroma njihov povratek.

Zavezniški svet je sklenil, podvzeti takoj korake, ki bi preprečili nedovoljeno preseljevanje beguncev iz drugih dežel v Avstrijo.

MALI OGLASILI

Iščemo zmožnega najemnika, ali prvega hlapca za gorsko posestvo v okraju Železna Kapla ob jugoslovanski meji. Ponudbe je poslati na: Ferlacher Kunstmühle v Borovljah.

POIZVEDBE

Komur je kaj znanega o družini Seljak in Planine na Notranjskem, se vljudno naproša, da mi to sporoči. Carla Ertl, Griesgasse 2, Z. 29 — Salzburg.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

IVAN CANKAR

Toda šla nista mimo farovža in tudi ne po veliki cesti mimo gosposkih hiš; krenila sta na bližnjico, naravnost preko polja, mimo skednjev in kozelcev. Pot se je pričela kmalu spet zlagoma spenjati v klanec, fara je bila za njima, le še osamljene, nizke kočice so bile raztresene po brdu in časih ju je srečala stara, sključena ženska, ki je z molkom in molitvenikom v roki hitela v cerkev. Pogledala je zlovilno izpod obrvi, postala je še morda, gledala za njima ter stresla z glavo.

„Otroka sta še — Bog jima greh odpusti!“ Na fari je zazvonilo z velikim zvonom; poklicalo je Hanco.

„Zdaj je pač treba, da se vrneš...“

Pot je vodila v gozd; že je šumelo pred njima, visoko se je vzdigal temni zid.

„Pisal ti bom, Hanca...“

Glas mu je bil hripav, grlo se mu je bilo stisnilo.

„Zvonila je šele drugikrat, do gozda pojedem s tabo.“

Stopala sta počasi, nenadoma so bile obe ma noge težke in okorne. Toda gozd jima je prihajal naproti čudovito hitro, že sta čutila v obraz njegovo hladno sapo. Iz gozda je hla senca daleč v travnike, pot se je vila v mrak. Na oni strani, vse nad poljem, nad farno, nad holmi pa je sijalo solnce. In ko sta

gledala dol, v žarko pomladansko svetlobo, obadva žalostno osamljena, sta občutila v istem hipu: vse tuje, nedosežno...

Podala sta si roko, stala sta mirno, nista si upala pogledati drugi drugemu v obraz, dasi so hrepenale oči; da bi se srečale, bi se zasolžile v istem trenutku in srce bi upadlo.

„Pisal ti bom vsako nedeljo... Zbogom, Hanca!“

Roke so se izpustile, omahnile so počasi in počasi se je okrenil Mate. Stopil je, toda bil je truden in postal je po drugem koraku. Hanca je potisnila molitvenik k prsim in se je napotila; toda postala je po drugem koraku. Komaj za hip so se srečale oči in so se povsile. Zašumelo je nad njim visoko bukovje, pot se je izgubila v mrak; še senca ob vinku, na jasi, zašuštelo je še listje pod korakom, razkrhnila se je veja — in nikogar več; tam je gozd, teman in velik, zamolklo šumeč do obzorja...

Hanca se je vračala v dolino. Tam pod njo, do hriba in na oni strani do bleščee, neizmerni ravnini, do neba — vse sama luč. Neskončna se ji je zdela pokrajina, ne premeril bi je človek, če bi hodil noč in dan. Tuja in sovražna ji je bila v svoji lepoti in neizmernosti.

Tretjikrat je zazvonilo na fari in Hanca je

hitela. Pot je bila zdaj dolga in pusta; da bi ne hodila mimo samotnih kozelcev in skednjev, je zavila na veliko cesto. Ali tam so jo srečavali in prehitevali neznanji ljudje, časih se je ozrlo nanjo neprijazno oko. Stopil je iz hiše gosposki človek, postal je na pragu, gledal je za njo in se smehljaj. Prišli so ji nasproti fantje in so šli mimo.

„Ta je iz Globeli!“

Čutila je, da so se ozrli za njo in pospešila je korake. Tam je bila cerkev, velika in ponosna; visoke kamenite stopnice so vodile do obokanega vhoda; vrata so bila odprta na stečaj; cerkvenik je prižigal sveče pred velikim oltarjem. Pod stopnicami so stali fantje v gručah; Hanca je povsila glavo in je hitela mimo. Tudi iz gruče je zaklical nekdo:

„Ta je iz Globeli!“

„Na čelu mi je zapisano!“ si je mislila Hanca in obšel jo je čuden, čisto nov in nerazumljiv čut: komaj zavedna, uporna ljubezen do samotne, temne globeli, do polrazpale cerkve podružnice, do tistih ljudi, mrkih in neprijaznih, ki žive tam za hribom, v globoki odprti raki in ki sovražijo to svetlobo, razlito čez belo farno, čez pisano cvetočo pokrajino.

Molila je z ustnicami, srce, težko in žalostno, pa ni molilo. Daleč so bile misli, na tisti poti, ki vodi iz svetle doline v senco in mrak. Zamolklo šumi gozd, toda njegova pesem prihaja iz velike daljave, že pojemajoča, nerazumljiva; drevje stoji mirno, ne gane se list. Mlad popotnik roma skozi gozd, culo na rami, popotno palico v roki. Na desno in na levo se vije pot — kdaj ji

bo konec? Hodi popotnik in malodušnost je segla v njegovo srce. Truden je že, noge so vse razbolele, in komaj se je bil napotil. Tako je še daleč — kdo ve, če dospje kdaj, kdo ve, kje je cilj? Naslonil se je na bukvo, omahnile so roke ob život, globoko se je sklonila glava... Kaj ne bi rajši nazaj, tja v tiho, samotno globel, kjer ni širokih cest, ne neizmernih ravnin, ne prostranih gozdov? Mirno bi spal tam; kamor seže pogled, seže roka; nikjer nedosežnih ciljev, v megli trepetajočih, v meglo vabečih... Že se je okrenil popotnik, že je stopil korak; toda zdrzil se je in se zdramil. „O Bog — in šele nastopil sem to pot! Sel je dalje skozi gozd, sključen, z dolgimi, trudnimi koraki in tudi misli njegove so bile trudne in nevesele.“

„Vrni se, popotnik!“

Hanco je zabolelo srce.

„Zakaj sem ga pustila na pot? Samo za roko bi ga bila prijala, pogledala mu samo v oči, pa bi se bil vrnil. Ali pognala sem ga v svet, plahega in čisto samega, zato ker ga nisem ljubila...“

Globoko na molitvenik je klonila glava in oči so se orosile...

Ostala je v cerkvi, dokler ni pogasil cerkvenik sveč pred oltarjem. Cerkev je bila prazna, le pred velikim razpelom poleg stranskega oltarja so klečale ženske. Hanca se je napravila neutolažena, vsa plaha, bi osamljena. Zunaj jo je pozdravilo solnce, plameneče sredi neba; vsa fara se je lesketala v beli svetlobi; toliko je bilo luči, da je napolnila vso dolino do vrha ter se razlivala kakor silno šumeča reka v ravan.

Dalje prihodnjič.